

MAA majandus

20. november 2014

NR 11 (29)

Nuumalaudast
tuleb parem
**VEISE-
LIHA**

Foto BIANCA MIKOVITS

VALI **TÄISPAKETT**, KUI VAJAD

ÜLIMAT JÕUDLUST

Sul on olemas kõik, et saavutada maksimaalne tootlikkus ja mugavus, kui Sinu masinapargis on: **TÄISPAKETIGA 6R, 7R või 8R/8RT traktor**

ÜLIM JÕUDLUS

Hinnatud maksimaalse jõudlusega John Deere PowerTech mootorid

ÜLIM KONTROLL

10 tolline integreeritud ekraan tagab intuiitse juhtimise ja täieliku kontrolli

ÜLIM MUGAVUS

Vaikseim ja mugavaim kabiin tagab rahuliku ja pingevaba sõidu (7230R TÜV 2013)

ÜLIM KVALITEET

Vastupidavus, mis on proovile pandud raskeimates oludes

ÜLIM HOOLDUS

Parim teenindus ja madalad hoolduskulud

Võta juba täna ühendust oma piirkonna müügimehega, küsi **TÄISPAKETIGA** traktori pakkumine ja tule proovi ise järgi!

JOHN DEERE

STOKKER AGRI

www.stokkeragri.ee

HEIKI RAUDLA

MM vastutav toimetaja
heiki.raudla@maaleht.ee

Tunnustuse aeg

Näib, et viimase 20 aasta jooksul on Eesti maaelanikkonna koosseisus toimunud põhjalik muutus: "joodikud" ja "asotsiaalid" on asendunud eeskujulike ettevõtjate ja teiste aktiivsete kodanikega, kellest pea igaüks pälvib tunnustust ja kiitust. Selline mulje jääb Tallinnast, linnamüüride vahelt, kus kontakt maaeluga on usaldatud infoportaale ja teleuudistele.

Kui vaadata viimase aja tiitlisadu, siis on ohtralt tekkinud eeskujulikke tegelasi: aasta põllumehed, aasta taimekasvatajad, aasta liha- ja piimaveisekasvatajad...

Uus põlvkond tuleb peale parimate maamajanduseriala õpilastega, keda õpetavad parimad maamajanduseriala õpetajad, innustavad künnimeistrid ja juhendavad konsulendid. Põllumeestest on saanud tippjuhid, Läänemere kaitsjad ja maaelu eden-dajad.

Tegelikult on need tublid inimesed elanud ja tegutsenud maal kõik need 20 aastat ja kauemgi, ka siis, kui tööd tuli teha Euroopa Liidu toetus-rahata, ent nii palju tunnustust kui nüüd ei ole nad oma tegevuse eest varem pälvind: luuserist on saanud tegija ning lugupeetav koostöö-partner.

Eks aeg näitab, mis saab edasi. Vilja ja piima kokkuostuhinnad on kukkunud, sigu ähvardab katk ja Vene piir on kindlalt kinni. Ärevamad hääled ennustavad, et nii mõnelgi jääb kevadel rahapuuduse tõttu põllule minemata.

Eestisse on rajatud maailma tipp-tasemel piimatootmine, sinne teraviljakasvatataja pole enam pelgalt Eesti rahva toiduga varustaja, vaid ka toorainega kaupleja maailmaturul. 2014. aastal koristati Eestis läbi aegade suurim teraviljasaak.

Raske uskuda, et praegune mõõ-naperiood nullib senised edusammud ja praegused tiitlitsega pärjatud maa-ettevõtjad asuvad allakäigule, kuni jäävad tunnustusest sootuks ilma, sest nad ei lähe enam kellelegi korda. ❧

Viljelusvõistlused andsid tagurpidi tulemuse

Tänavusel viljelusvõistlusel said lät-lased kehvemaid saake kui meie, soomlased aga paremaidki.

Läti kliima ja ilmastik on nii meie kui Soome omaga võrreldes parem, ent tänavu polnud ilm neile armuline. Eriti palju said kahju talviljad, kuna külm ja lumeta periood, mille Eestiski jaanuari lõpul üle elasime, oli naabritel pikem, külmem ja lumetum kui meil. Nii hävis Läti põllu-meestel kohati 70–75% talviljaorastest. See on peapõhjus, miks Läti viljelusvõist-luse "Zelta lauks" viiendal hooajal saagid juubeli väärilised ei tulnud.

Läti võistluskultuurid olid tänavu nisu, raps ja uba. Kui Eesti tänavune nisu võidusaak oli kahel võitjal – Margus Lepal ja Piibe Postil – võrdselt 9,4 tonni hektarilt, siis lätlased said pisut üle seitsme tonni. Võitja oli põllumajandusfirma ZS Spridiši, mille juht on Visvaldis Kuma.

Rapsi kategoorias oli võitja ZS Saslauskas, mis kuulub perekond Jamanisele. Võidu andis saak 4,5 tonni hektarilt. Võitja Juris Jamanis ise ei pea tulemust rekordiliseks, ent varem pole isegi parem saak talle võitu toonud. Võrdluseks: parim Eesti rapsisaak oli tänavu Saimre Viljakasvatuse OÜ-l tule-musega 5,2 tonni hektarilt ning selle kas-vatas agronoom Tõnis Riisk.

Perekond Jamanis majandab 800 hekta-ril. Põllutöödega tegelevad isa ja 18aastane poeg, vene ja läti keele õpetaja haridusega ema peab paberimajandust korras. Tööd antakse neljale töölisele.

Oapõldudest võitis Juris Flaksisele kuu-luv ZS Krastmali saagiga 5,3 tonni hektari kohta. Uba oli tänavusel võistlusel uus kul-tuur ning mõte sellega võistelda tekkiski

Foto MARGUS AMEERIKAS

Viljelusvõistlus on oma eluõigust tõestanud Soomes 20, Eestis 10 ja Lätis 5 aastat. Läti võistluse lõppupidu peeti eelmisel nädalal Rumene lossis.

kevadisest olukorrast. Kuna paljud tali-viljaorased hävisid, tuli teha ümberkõlve ja nii mitmedki põllumehed võtsid selleks oa. Viljelusvõistlusel osalejaid oli üldse 18, pooltel neist ka oapõld.

"Uba muutub järjest populaarsemaks, eriti seoses rohestamisega," selgitas üks Läti viljelusvõistluse peakorraldajaid Egils Svikis. "See oli Läti Baltic Agro mõte kat-setada, millised sordid Lätti sobivad, et edaspidi müügilikuid teha."

Lätis on suur jõusöödatehas, mis siia-ni ostis proteiinsöötasid, sealhulgas uba ja hernest, peamiselt Saksamaalt. Nüüd saavad nad selle oma farmeritelt. "Uba on leplik kultuur ka sellepärast, et ei nõua nii head põldu kui raps ja nisu," lisas Svikis. "Nii on lihtsam võitjate hulka pääseda neilgi, kellel kõige paremad maad pole."

Soomes võisteldi tänavu talinisu, rukkii ja talirapsiga. Saadi kõigi aegade talinisu rekordsaak, 10,2 tonni hektarilt. Selle kas-vatas Karl Aberg, kes lisaks Soome ettevõt-tele juhatab töid ka Eestis Sootaga Mõis OÜs. Eesti võistlusel osales ta mullu ning sai odraga kolmanda tulemuse.

Eesti viljelusvõistluse rekordsaagid ei ole veel kümnet tonni ületanud. Parim tulemus, 9,7 t/ha, kuulub aastast 2008 Avo Samarüütile.

Soome kõrgeima rukkisaagi 9 tonni hektarilt sai Niko Ahlqvist. Eesti võistle-jad said rukkiga parema tulemuse – Tuuli Vaarak 9,3 t/ha ja Argo Lääts 9,2 t/ha. Talirapsi osas oli Soomes võidutulemus täpselt sama mis meilgi, 5,2 t/ha. ❧

LII SAMMLER

4

10

12

16

14

4 2014 – hea saak, aga kehv hind

10 Nuumalaudast tuleb parem veiseliha

12 Kaheksa aastat robotlõpsi õigustab ennast

14 Lehmad lähevad arvutisse

16 Kahjureid ja lesti tuleb korralikult tõrjuda

SISUKORD

Toimetus

Vastutav toimetaja Heiki Raudla heiki.raudla@maaleht.ee, 661 3380
Toimetaja Lii Sammler lii.sammler@maaleht.ee, 661 3356
Keeletoimetaja Ene Leivak ene.leivak@maaleht.ee, 661 3311
Korrektoir Merike Järvelepp merike.jarvelepp@maaleht.ee, 661 3372
Kujundaja Mari Peterson mari.peterson@maaleht.ee

Reklaami projektijuht Kaja Prügi
kaja.prygi@lehed.ee,
661 3337, 5665 4138

Väljaandja AS Eesti Ajalehed

Trükk AS Kroonpress

Toimetuse aadress
Narva mnt 13, 10151 Tallinn

Maamajandus ilmub iga kuu kolmandal nädalal Maalehe vahel.

Maalehe tellimine telefonil 680 4444 või e-postil klienditugi@lehed.ee.

www.maaleht.ee

Eesti Põllumeeste Keskliit otsib lahendusi

Põllumajandustootjad on praeguse kriisiga tõsiselt hädas ning mures karmistuvate ning tuleviku konkurentsivõimet kahjustavate poliitiliste otsuste pärast. Selleks, et olukorda selgitada ja mõistlikumaks muuta, on vaja meie kõigi ühiseid pingutusi ja panust. Kogemus näitab, et nii Eestis kui Euroopas on hakatud meid paremini mõistma, kuid konkreetsete, probleeme lahendavate otsuste tegemisest hiilitakse kõrvale.

Eesti põllumees päevapoliitika keskmes

JUHAN SÄRGAVA,
Eesti Põllumeeste
Keskliidu president

Eesti põllumehed – piima-, liha-, vilja- ja köögiviljatootjad on majandussanktsioonide tagajärjel jõudnud olukorda, kus asutakse väga tõsiselt mõtlema loomade ja külvi-pindade vähendamisele.

Must stsenaarium

Kui need rasked otsused tõepoolest ellu viiakse, võib kätte jõuda olukord, kus Eesti põllumees ei suuda enam oma rahvast ära toita. Siit edasi võib arutleda ka nii: kas põllumees peabki oma rahva ära toitma või ongi mõistlik toitu sisse osta? Kahjuks oleme selliseid lennukaid mõtteid kuulnud mitme poliitiku suust.

Need poliitikud on ilmselt unustanud vana eesti rahvatarkuse, et püsiv ja jätkusuutlik on ainult see riik, kes suudab toita oma rahvast ja sõjaväge igas olukorras, olgu rahu või sõjas. Eesti põllumehed mõistavad väga hästi, et riigi rahaline olukord ei ole kiita ning paljud elualad vajavad riikliku tuge. Majandussanktsioonid on aga tabanud just põllumeest kui toidu tootmise ahela kõige esimest lüli.

Iga kriis kord lõpeb ja kindlasti lõpeb kunagi ka kõnealune, ent kas ja kui mõistlik on stsenaarium, mis paljude põllumeeste tegevuse lõpetab ning külade tühendamist hoogustab? Kindlasti ei soovi meist keegi näha voogavate viljapõldude asemel kidurad lepa- ja pajuvõsa.

Põllumehe sahvris valitsevad kriisihinnad. Näiteks piimahind langes keskmiselt 400 eurolt tonninihinnalt 250 eurole ja alla-

poolegi; kõogi- ja teravili niisamuti. Meie 1700tonnise päevatoodangu juures jääb piimatootjatel saamata 7,5 miljonit eurot igas kuus, millest ligi 5–6 miljonit on otseselt teistele kuuluv raha: palgad, maksuamet, pangad, elekter, kütus, kulumaterjalid jt. Poolaastaks on kriisi otsene mõju ainuüksi piimatootjatele suurusjärgus 50 miljonit. Konjunktuuri instituudi andmetel ulatub kogumõju 150 miljoni piiresse.

Odavmüük ja ostupidu

8000 tonni juustu, piima, koort ootab tarnimist vähegi normaalse, mitte tühjenusmüügi hinnaga. Praegu päästame ladudesse kuhjumise lõunamaadesse müügi abil ja seda kriisihinnaga. Meie kaup on küll müüdud, kuid pooleldi kingitud. See on häda edasilükkamiseks ainus lahend, kuid sel puudub vähimgi jätkusuutlikkus, sest farmerid peavad igale piimakilole juurde maksuma. Poole palgaga ei lepi kuigi kaua keegi, maksuamet poole maksuga hoopiski mitte, pangahärrast rääkimata. Seetõttu ongi sektoris kiire just turuväljundiga normaalsel hinnatasandil ja ainelise abiga kitsal ajal. Juba on saabunud olukord, kus meie liha-kombinaadid ei suuda loomi vastu võtta.

Hüpermarketites on igapäevaseks kujunenud soodusmüügid, kampaaniad ja muud hullud päevad. See on ostupidu! Tootjad on „hea tava” järgi kohustatud selles osalema. Samas ei tohi unustada asjaolu, et pärast ostupeo lõppu tuleb hind seda krõbedam, mida rohkem põllumehe kriisiajal turult lahkuma pidi.

Põllumees tunnetab Eesti rahva toetust paljude näidete kaudu ja soovib, et see jätkuks.

Põllumees on pidevalt ootel, et Vabariigi Valitsus ja riigikogu võtaksid eeskujuna meie lähinaabritest, kelle majanduslik olukord ei ole meist parem, ehk osutaksid riigiabi ja formeeriks *top-up* siseriikliku juurde makse riigieelarvesse juba 2015. aastaks.

Põllumees loodab, et põllumajandusministerium vahendab võimalikult kiirelt Euroopa Liidu tasandil esialgu veel lubaduste tasemel oleva kriisiabi tootjateni.

Kui keskkonnahoidlik on Eesti põllumajandus?*

TÕNU POST,
aasta
põllumees
2013

Arutledes põllumehe ja keskkonna üle, satun natuke kimbatusse. Ühelt poolt: kui farmist tuleb piim ja liha ning põllult vili, siis on ju hea. Teisalt aga – mis sellega kaasneb, oleks nagu saastamine. Samas on see n-ö kaasnev materjal põllumehe jaoks ju väetis. Selline on elu loomulik ringkäik, ning kui põllumees käitub oma tööd tehes heaperemehelelikult, siis kas tema tegevusega kaasneb saastamine?

1897. aastal elas Eestis 19,2% rahvastikust linnas. Sel ajal oli põllumajandus ka linnas väga tavaline. 2010. aastal elas Eestis linnades ligi 70% elanikkonnast. Seega võib küsida: kust tuleb praegu suurem saastatus, kas linnast või maalt?

Mis on tegelikult põllumajanduslikud ohuallikad?

Üks on tootmise kontsentreerumine. Kui meil tekivad suured farmikompleksid, kus on palju loomi, siis teoreetiliselt võib seal peituda oht, et loomade tekitatava „materjaliga” võib mingi õnnetus juhtuda. Tänapäeva põllumees on aga investeerinud tootmisse ja majandamisse, välja ehitanud väga head hoidlad sõnniku ja silo jaoks, rajanud kõikvõimalikud kogumiskaevud, et midagi lihtsalt niisama loodusesse ei satuks, vaid leiaks kontrollitud tee põllu peale.

Teine suurem ohuallikas võib olla liigsuure väetisenormide kasutamine. Ent siin on meil ees väga ranged seadused. Samuti pole ammugi enam nii, et üks põld, mis asub farmile kõige lähemal,

saab kõige rohkem orgaanilist väetist ja teised saavad natuke.

Ka mineraalväetisi ei kasuta ükski põllumees nii ohtralt, et võiks põllud nendega üle ujutada. Väetis on kallis, seda pannakse väga täpselt ja kalkuleeritult.

Kolmas oht on hooletus taimekaitsetööl. Põllumees kalkuleerib aga hoolikalt taimekaitsevahendite ostmist ja kasutamist. Ainuke oht tekiks vist hooletuse või õnnetuse puhul.

Meie toit on puhas

Meie toodetavat toitu kontrollitakse. 2012. aastal võtsid põllumajandusamet ning veterinaar- ja toiduamet analüüsiks kokku 281 proovi 35 toiduliigist (sealhulgas kauplustes müügil olevaist). Toitu uuriti ligi 350 taimekaitsevahendi jäägi suhtes.

Võetud 281 proovist vastas nõuetele 280 analüüsitulemust. Üle kehtestatud piirnormi sisaldas taimekaitsevahendite jääke vaid üksainus proov ja seegi oli võetud Poola spargelkapsast. Samas ei olnud selleski neid jääke toksilisel määral, vaid üle piirnormi.

144 proovi ei sisaldanud ühtegi jääki – see näitab, et meie põllumees suhtub taimekaitsevahendite kasutamisse väga hoolikalt.

Kahtlen sügavalt selles, kas taimekaitsevahendite kasutamata jätmine on ohutum kui nende kasutamine. Arvestades, kui palju on inimkond kasvanud, on meil vaja intensiivset põllumajandust, et rahvas enam-vähem toidetud saaks.

Eesti põllumees hoolib keskkonnast väga, sest on haritud, heaperemeheleik ja tahab oma maa peal kaudu toimetada. Haritud põllumeestena oleme teadlikud majandajad. Loeme oma raha ja seetõttu ei raiska midagi.

* Väljavõtteid ettekandest Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja ja Maalehe korraldatud konverentsil „Aasta põllumees 2014” 28. oktoobril Toompeal.

Poliitikud on alustamas külvitöödega

KALEV KREEGIPUU,
Eesti Põllumeeste
Keskliidu esimees

Kuigi riigikogu valimiseni on jäänud üle kolme kuu, koostavad poliitilised erakonnad juba valimisplatvorme. Nii nagu hoolas põllumees ei tohi külvitöödega hilineda, peab ka tubli poliitik oma ideed ja lubadused külvana õigel ajal ja viljakasse pinnasesse.

Põllumajandus on kahjuks selline majandusharu, mille käekäiku mõjutavad suurel määral poliitilised otsused. Seetõttu ei tohi jätta tähelepanu juhtimata neile probleemidele ja arengusuundadele, mis peaksid meie arvates valimisplatvormides kajastuma. Kuigi suur osa põllumajanduspoliitikat tuleb Euroopa Liidust (EL), on ka Eesti riigil võimalus põllumajandussektori olukorda mõjutada.

Küsigemgi siis kõigilt, kes otsustajate sekka püüvad, mida nad sellest valdkonnast teavad ning mida plaanivad selle konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagamiseks ette võtta.

- Kas ja kuidas oleks Eesti riigil võimalik mõjutada ELi otsuseid võrdsemate konkurentsitingimuste suunas?
- Kas ELi lubatud siseriiklik üleminekutoe-

tus mahub nende kavasse või mitte? Eriti tähtis on ühe või teise erakonna suhtumine sellesse praegusel kriisiajal. Milliseid toidusektori kriiside ärahoidmise ja leevendamise meetmeid veel rakendada kavatakse?

- Kas põllumajandussaaduste ja toidu-kaupade eksport on Eesti riigi jaoks oluline ning mida saaks selle edendamiseks teha riik?
 - Kas ikka kõik keskkonnapiirangud on piisavalt argumenteeritud või leidub nende hulgas ka selliseid, mis on kehtestatud n-ö igaks juhuks, kuid mis pärssivad meie põllumajandustootmise efektiivsust?
- Olulisi küsimusi, mis peaksid valimisplatvormides ja tulevases koalitsioonilepingus kajastuma, on kindlasti veel. Kui kriisist saab üldse midagi head olla, siis ehk see, et po-

liitikud on hakanud rohkem põllumajandusest rääkima. Lahkemad on juba jaganud ka lubadusi. On räägitud maksuerisuste kehtestamisest, kriisifondi loomisest, eridiislikütuse aktsiisimäära langetamisest, riigimaade järelmaksuga müümisest ja muust.

Põllumehe esindavad organisatsioonid ja ka iga põllumees peaks praegu kasutama võimalust riigikogusse kandideerijatel küsimusi küsida ning ka vastused fikseerida.

Kui midagi külvata, saabub enamasti ka lõikusaeg. Poliitikute jaoks on see pärast 1. märtsi hääletust. Põllumeeste jaoks toimub poliitiline lõikus mõnevõrra hiljem – siis, kui selgub, kas võidavad need valimisplatvormid, mis ka põllumeeste muredele tähelepanu pööravad, ning kas neis sisalduvad lubadused ka teoks saavad.

2014 – hea saak, aga kehv hind

ENNO KOIK
agraarökonomist, PhD

Nagu varasematelgi aastatel, andis tänavusel viljelusvõistlusel suurima arvestusliku kasumi taliraps. Kaera, odra ja rukki põllud jäid sageli kahjumisse.

Tänavusel viljelusvõistlusel osales 25 tootjat 44 põlluga. Hübriidrukki ja talinisu saagikus oli parimatel põldudel 9,3–9,4 t/ha, talirapsi saagikus 5,2 t/ha. Erki Oidermaa põllul oli odra saagikus 8,1 t/ha ja kaeral 7,2 t/ha. Need on viljelusvõistluse uued rekordid.

Hoopiski kurvem pilt avaneb siis, kui vaadata rehkendust võistluspõldude tulukuse kohta. Tänavu oli Euroopa Liidus hea saagiaasta ning börsidel langes teravilja- ja rapsiseemne hind tunduvalt

madalamaks, kui oli seda kahel eelmisel aastal. See mõjutas tootjahindu ka meil.

Tehnoloogiad muutuvad

Üha vähem kasutatakse võistluspõldudel künnitehnoloogiat, aina rohkem pindmist harimist, vahel harva ka täisotsekülvi. Kündmine on üsna kulukas töö, mis maksab sageli enam kui 50 eurot/ha. Kuigi pindmisel harimisel tuleb mõnel põllul vahel teha ka (võrreldes künniga) keemilist umbrohutõrjet kord rohkem, annab pindmine harimine siiski masinatööl sageli kokkuhoidu 20–40 eurot/ha.

Edukad tootjad ei vali enam külvisemäära seemne kaalu hektari suhte alusel, vaid arvestavad, mitu idanevat seemet ühe ruutmeetri kohta külvavad.

Uuemad nisosordid annavad palju külgvõrseid ja nende külvil viljakale mullale piisab 350–400 terast ruutmeetrile. Toiteainevaesemal mullal soovitatakse veidi suuremat külvisemäära. Suurema külvisemäära ja suure tuhande tera kaaluga seemne korral võib külvisemäär ulatuda ka üle 200 kg/ha.

Võistluspõldudel on üha rohkem hakatud kasvatama hübriidsorte. Nende seeme on küll palju kallim

kui mittehübriidsetel sortidel, kuid hübriidsortide külvisemäär on tunduvalt madalam ja nad on kõrge saagipotentsiaaliga. Savikoti Agro OÜ ja Halinga OÜ põldudel külvati hübriidrukist 70 kg/ha ja saagiks saadi üle 9 t/ha. Mittehübriidse seemnega põldudel jäi rukki saagikus alla 6 t/ha. Ka rapsipõldudel domineerisid hübriidsordid.

Väetati tugevalt

Enamik võistluspõlde asub keskmise viljakusega muldadel, kõrge saagi saamiseks väetatakse neid tugevalt. Suurenenud on vedelsõnniku kasutamine, tänavu laotati seda 12 võistluspõllule koguses 20–30 t/ha.

Tahesõnnikut kasutati kahel põllul, suurim sõnnikukogus oli Lõuna-Antsu talu talinisu põllul – 60 t/ha.

Kui põld sai sõnnikut, ei olnud tavaliselt mineraalväetise kogused suured, piirdudes 100–550 kg/ha. Oma ettevõttes toodetud sõnnikule veo- ja laotamiskulud on hektari

Saimre Vilja-
kasvatuse OÜ
agronoom
Tõnis Riisk
saavutas rapsi-
sordiga 'Visby'
esimese koha
nii rapside
arvestuses
kui tulukuses.
'Visby' puhul
on tegemist
saagika ja
talvekindla
hübriid-
sordiga.

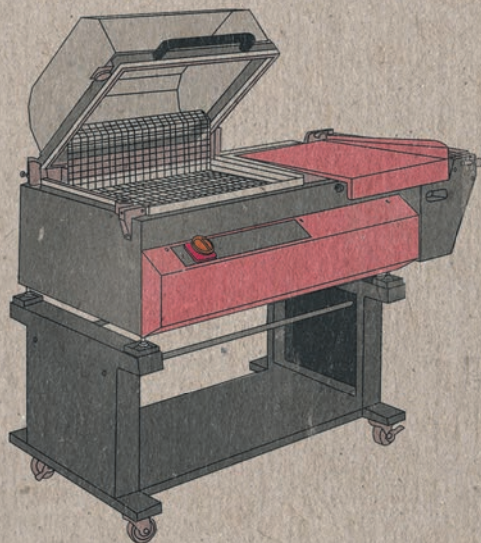

kohta tublisti suuremad kui mineraalväetisel.

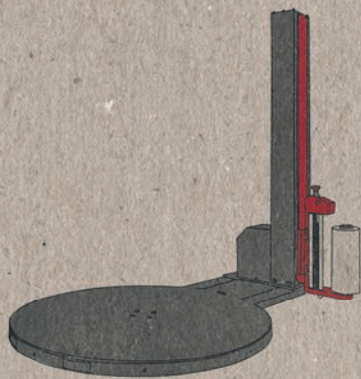
Võistluskogemusega tootjad valivad võistlusele põllu, mille eelviljaks on kas raps, ristik või põldhein, sest need jätavad mulda palju toitaineid ja huumust ning kasutavad ka sõnnikut. Selline põld ei vaja suurt mineraalväetise kogust.

Mitu esimest korda võistlevat tootjat on aga püüdnud kohe tippu tõusta ja kõrget saaki saada suurte mineraalväetiste kogustega. Nii sai Koolimaa talu talirapsi mineraalväetist 1245 (sellest leheväetised 12 kg) kg/ha. Suur väetiste kulu oli ka Mudasilja ja Tammiku talus talirapsi kasvatamisel.

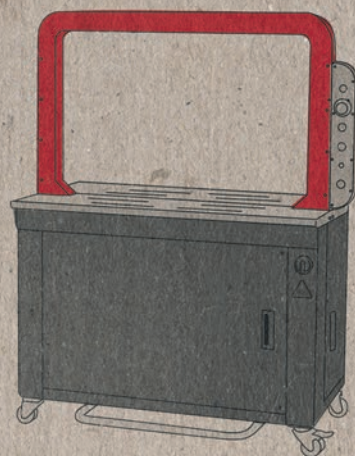
Ilmselt olid nende ettevõtjate mullad toitainevaesed ja vajasisid tugevat väetamist. Kuna mõni põld sai väetise toimeainet rohkem, kui

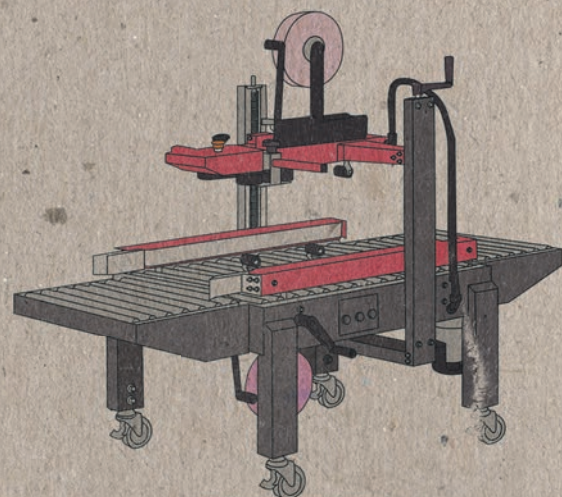
Termokiletajad
alat. 990 € + km

Alusekiletajad
alat. 1990 € + km

Lintimismasinad
alat. 390 € + km

Kastiteipijad
alat. 890 € + km

**VÕTA MASIN
TÖÖLE!**

Tule tutvu toodetega
meie müügisalongis

pakendi keskus

Foto MARGUS AMEERIKAS

saagiga põllult ära viidi, võib ka öelda, et tootjad tegid investeerin-
gut põllu mullaviljakuse tõstmiseks.
Iseasi, kas sellist investeerin-
gut tasub teha võistluspõllul, sest suur
väetisekulu vähendab võistlusel
põllu konkurentsivõimet.

Rohkem kui eelmisel aastal
kasutati ka mikro- ja leheväetisi.
Kõige enam said leheväetisi talirapsi
põllud: 2–34 kg/ha ja 1–7 eri nime-
tust. Seevastu seitse rukkipõldu
ühesast jäid leheväetiseta. Otra
ja kaera kasvatatakse peamiselt
söödaviljaks ja neid põlde tugevasti
ei väetatud. Ka kulud taimekaitse-
le on nende puhul madalamad
kui toiduvilja põldudel. Erandiks
on tuntud seemnekasvataja Erki
Oidermaa, kes väetas oma kaera
ja odra põlde tugevalt, kasutades
mitmeid taimekaitsevahendeid ja

saades tasuks oma põldudel re-
kordiliselt kõrged saagid.

Üha rohkem on hakatud kasu-
tama taimekaitsekemikaale. Kui
põllul kasvab ilus vili ja loota on
kõrget saagikust, püütakse seda
igati kaitsta haiguste ja kahjurite
eest. Kõige intensiivsemalt pritsiti
rapsi ja nisu põlde. Mõnda põldu
pritsiti isegi kaheksa korda, kasu-
tades kümnet kemikaali.

Kui aga ühe pritsimisega anti
koos kuni kolm kemikaali ja kaks
leheväetist, oli pritsimiskordade
arv tavaliselt 3–4. Mõne põllu le-
heväetiste ja taimekaitsevahen-
dite loetelu on väga pikk ja tekib
kahtlus, kas seal ei ole nendega
üle pingutatud, sest Eesti võistlus-
põldude rekordsaagid on saadud
märksa väiksema kemikaalide arvu
ja kogusega. Kasutatud väetiste

tulukuse top

Koht	Tootja	Kultuur	Kulud	Tootjahind (€/t)	Müügitulu (€/t)	Kasum (€/t)
1.	Saimre Viljakasvatuse OÜ	taliraps	818	331	1721	903
3.	Karinu POÜ	taliraps	934	328	1673	739
2.	Clahel OÜ	taliraps	687	344	1410	724

Arvutas: Enno Koik

nimekirjas oli üle 30 (NPK, NS, NP)
põhiväetise ja ligi 50 mikro- või
leheväetist. Taimekaitsevahendite
nimekiri aga ulatus 96 nimetuseni.

Suured kuivatuskulud

Koristuse ajal võeti viljast proovid,
mida analüüsiti Põllumajanduse
Uurimiskeskuse laboris. Enamikul
põldudel oli vilja ja rapsiseemne
kuivatuskulud väikesed. Mõne
põllu saak ei vajanudki kuivata-
mist, piisas vaid puhastamisest.
Kümne teraviljasaagi puhul oli
aga koristamisel niiskus üle 20%
ja kuivatuskulud suured. Näiteks
OÜ Halinga rukki niiskus oli 25,4%,
kuivatuskuludeks arvestati 29 eu-
rot/tonn ja see tõstis põllu toot-
miskulud väga suureks. Kahel
nisupõllul aga rikkus vihm saagi

kvaliteedi sedavõrd, et nende vili
ei sobinud toiduviljaks.

Toomiskulud olid pisut madala-
mad kui eelmisel aastal. Tootmiskulu
moodustavad kulutused seemnetele,
väetistele, taimekaitsevahenditele
ja masinatöödele. Kõige suuremad
kuluelemendid on põhiväetiste (N,
P, K, S) ostmine, sõnniku vedu ja
laotamine, kündmine ning niiske
vilja korral ka vilja kuivatamine.

Rukki põldudel hübriidseem-
ne kasutamisel oli külvisemäär
küll ainult 70 kg/ha, kuid seeme
on kallis ja seemnele kulus koos
tootmise üldkuluga 124 eurot/ha.

Kõik kulud kokku olid suure-
mad talirapsi (800–1070 eurot/
ha) ja talinisu (710–1070 eurot/
ha) kasvatamisel. Kõige väikse-
ma kuluga oli kaera kasvatamine
(650–770 eurot/ha). Need on kül-

laltki suured arvud, kuid siiski pisut
madalamad kui eelmisel aastal.

Tänavu olid mitme NPK põhi-
väetise tonni hinnad 20–40 euro
võrra madalamad kui mullu. Veidi
odavnesid ka taimekaitsevahendid,
leheväetised ja isegi erimärgistuse-
ga sinine diislikütus. Masinatööde
kulude arvutamisel vedelsõnni-
ku veol ja laotamisel ning vilja
kuivatamisel kasutati ASi Baltic
Agro teenustööde hindu, muude
masinatööde hinnad arvatati vas-
tavate algoritmide abil. Seejuures
erimärgistusega kütuse hind oli
0.71 eurot/l ja masinajuhtide töö-
tasuks arvestati 5.50 eurot/h pluss
maksud.

Arvestuslik kasum

Kasumi arvutamisel on kulude
suuruse kõrval ka teine tugevasti
mõjuv pool – tootjahinnad ehk
saagi müügihinnad, mis mõju-
tavad müügitulu. Tootjahinnad
olid tänavu tublisti madalamad
kui eelmisel sügisel ja just see
vähendas tugevasti põldude ar-
vestuslikku kasumit.

järg lk 6

Innovatsiooniline väetis

NS 30:7

- sisaldab väävlit
- lämmastiku- ja väävliühendite sünergiline koostoime suurendab saagikust ja toodangu kvaliteeti
- parandab fosforiühendite absorbeerumist taimedes
- kõrvaldab väävlivaeguse
- vähendab lämmastikukadusid

URALCHEM

Uralchem Trading
Vesetas 7, Riia, LV-1013 Läti
tel +371 6738 8100
faks +371 6738 8101
e-post trading@uralchem.com
www.uralchem.com

algus lk 4

Müügitulu arutamisel lähtuti saagikusest, vilja kvaliteedist ja võistluse peakorraldaja Baltic Agro Asi vilja ostu vabaturu hindadest septembri keskel.

Paljudel tootjatel olid juba kevadel sõlmitud kokkulepped hinnad, mida nad ei soovinud avalikustada. Seega on tabelis olevad tootjahinnad ja müügitulu ligikaudsed, kuid need sobivad kultuuride omavaheliseks ja eri viljelustehnoloogiate võrdlemiseks. Seepärast nimetamegi seda kasumit "arvestuslikuks kasumiks", kuna see erineb tootja tegelikust kasumist. See võistlus ongi esmajoones agronoomide võistlus kõrge saagikuse nimel ja parimate viljelustehnoloogiate väljaselgitamine sobib sellise kasumi arvestusega. Sageli on võistluspõldudel probleeme vilja kvaliteediga. Kaer kolmel põllul neljast kõlbas väikese mahukaalu tõttu vaid söödaviljaks ja kaerapõllud tootjaile arvestuslikku kasumit ei andnud, vaid olid kahjumis.

Seekord osales võistlusel Küti Mõis OÜ mahekaeraga. Lisatud tabelis on selle kaera müük ka arvestatud söödaviljana, kuna mahetootjatele ja seemnekasvatatajatele ei olnud võistlust välja kuulutatud. Kui Küti Mõis OÜ sai müüa kaera mahekaera hinnaga 164 eurot/t, siis arvutuse alusel oleks see põld andnud kasumit hinna juures ca 170 eurot/ha.

Madala kasumiga oli ka odra müük, mida samuti osteti vaid söödaviljaks. Erki Oidermaa suviuder söödaviljana müümisel annab kasumit 206 ja Räämsa Agro OÜ põld 81 eurot/ha.

Enamik rukki põlde andis tootjaile samuti kahjumit, kuna üldiselt rukki kvaliteet oli keskpärane ja tootjahinnad madalad. Kolme rukkipoollu saak kõlbas vaid söödaviljaks, kahel vastas 3. kategooria toiduvilja nõuetele, kuid viiel põllul kasvas hea kvaliteediga toiduvili. Põhiline puudus, mis osa rukkisaaki söödavilja hulka viis, oli seekord rukki madal mahukaal – tera oli peenike.

Peaegu sama oli olukord nisu põldudel. Talinisul jäi kolmel põllul tera liialt peenikeseks ja kahel põllul oli langemisarv väga madal. Mitmel põllul oli nisuteras proteiini alla 13% ja sellise toiduvilja tootjahind oli samuti madal. Samal ajal aga kolmel põllul (Setra Mõis OÜ, Koolimaa talu ja Bioman Agro OÜ) põldude nisu vastas toiduvilja 1. kategooria nõuetele.

Loorberid rapsikasvatatajatele
Kui 2013. aastal oli mitmel suure saagikusega nisupõllul tera proteiinisaldus madal ja saaki sai müüa vaid söödaviljana, siis tänava kujunes kitsaskohaks liialt väike mahukaal. Tänavu oli 1. ja 2. kategooria toiduvilja tootjahind rukkil ja nisul 1,2–1,4 korda kõr-

võrdlus

Teravilja ja rapsi tootmise tulukus

Koht	Tootja	Sort	Saagikus (t/ha)	Kasum (€/ha)
Rukis				
1.	Luunja Mõis OÜ	'Palazzo'	8,3	144
2.	Savikoti Agro OÜ	'Evoló'	9,3	87
3.	Kõlliste talu	'Visello'	7,5	-8
Talinisu				
1.	Valjala POÜ	'Fredis'	9,4	468
2.	Koolimaa talu	'Skagen'	7,8	457
3.	Setra Mõis OÜ	'Fredis'	7,0	391
Kaer				
1.	Erki Oidermaa	'Viverda'	7,2	-75
2.	Küti Mõis OÜ	'Ivory' (mahe)	4,0	-127
3.	Halinga OÜ	'Ivory'	5,0	-196
Oder				
1.	Erki Oidermaa	'Harbinger'	8,1	206
2.	Kaupo Puhasmets	'Matros' (talioder)	6,9	157
3.	Räämsa Agro OÜ	'Iron'	6,5	81
Raps				
1.	Saimre Vilja-kasvatuse OÜ	'Visby'	5,2	903
2.	Karinu POÜ	'Sequoia'	5,1	739
3.	Clahel OÜ	'Cult'	4,1	724

Arvutas: Enno Koik

gem kui söödaviljal ja kõrgem kvaliteet tähendab tootjale ka suuremat kasumit.

Hea kvaliteediga oli rapsiseeme. Kõikide võistluspõldude seeme kõlbas toiduõli tootmiseks, õli oli proovides 42,6–48,5%. Seemnete

kõrgema rasvasisalduse tõttu saadi hinnalis 4–13%. Kuid seemne baashind 305 eurot/t oli tänava 18% madalam kui mullu. Seetõttu oli parimate rapsipõldude arvestuslik kasum tänava tublisti madalam kui 2012. või 2013. aastal.

Kultuuride omavahelisel võrdlusel arvestusliku kasumi alusel oli kõige suurema kahjumiga kaera kasvatamine.

Ka pooled odra- ja mõned nisupõllud jäid kahjumisse.

Talinisu oli enamikul põldudel kasumis, suurim arvestuslik kasum oli Valjala POÜ (agronoom Piibe Post) nisupõllul – 468 eurot/ha. Seal oli talinisu saagikus väga kõrge, 9,4 t/ha, tootmiskulud mõõdukad ja saagi kvaliteet hea.

Arvestusliku kasumi alusel olid kõige paremad ikkagi kõrge saagikusega talirapsi põllud. Kõikide kultuuride juures on märgata seda tendentsi, et need tootjad, kes oskavad kasvatada suure saagi, on ka kasumi alusel sageli esireas. Viimasel kaheksal aastal on võidupärjaga koju läinud ikka rapsikasvatataja.

Tänavusel võistlusel olid samuti arvestusliku kasumi alusel parimad just talirapsi kasvatatajad: 1. Saimre Viljakasvatuse OÜ (agronoom Tõnis Riisk, kasum 903 eurot/ha), 2. Karinu POÜ (agronoom Jarmo Leht, kasum 739 eurot/ha) ja 3. Clahel OÜ (agronoom Claid Sakson, kasum 724 eurot/ha).

Isegi siis, kui Voore Farmi OÜ ja Valjala POÜ kõrge saagikusega talinisu (9,4 t/ha) oleks olnud 1. kategooria toidunisu, poleks nad suutnud edestada parimaid rapsikasvatatajaid.

Turba kasutamise eelised energeetikas

Koguseliselt on turvas põlevkivi järel tähtsuset teine kaevandatav maavara Eestis. Turba kaevandamisega on siinmail tegeletud juba aastasadu. Ka tänapäeval tuleks Eestis kasutada oma energiavajaduste rahuldamiseks peamiselt kohalikke kütuseid, mis on riigi energeetilise sõltumatuse ja majandusliku heaolu alustala.

Kohalike kütuste kasutamine pakub stabiilsemat energiakandjate hinnataset võrreldes imporditavate fossiilsete kütustega, võimaldades jaotada regionaalselt ühtlasemalt energiatootmist. Lisaks annab see suure panuse Eesti majandusse arvukate ettevõtete tegevuse tulemusena (uute töökohtade loomisega).

Turvast kasutavates kaugküttesüsteemides on soojuse hind sagedasti alla Eesti keskmise. Turba laialdasemat kasutuselevõttu on aga pärssinud selle kasutamise piirangud katlamajades ning elektri ja soojuse koostootmisjaamades, mis on rajatud riigi väljastatud investeeringutoetuste abiga. Sellegipoolest leidub mitmeid elektri ja soojuse koostootmisjaamu ning

katlamaju, mis kasutavad turvast osaliselt või täielikult.

Turba kasutatava varu suuruse ning aastased kasutusmäärad on sätestatud maapõueseaduses. Eestis on turba maksimaalne aastane kasutusmäär (koos kasvuturbaga) 2 653 000 tonni. Turba keskmine kasutamine energeetikas viimasel kümnel aastal on olnud veidi üle 300 000 tonni aastas, moodustades kogu kaevandatud turba kogusest (ligikaudu 1 000 000 t) 30%. Viimastel aastatel on küteturba kasutamine vähenenud kuni ühele kolmandikule sellest kogusest.

Eesti Turbaliidu konkreetsed ettepanekud energiamajanduse arengukava strateegiliste eesmärkide saavutamiseks on järgmised:

1. Vaja on teha konkreetne plaan gaasi- ja õlikütete asendamiseks turbakütusega.
2. KIKi toetused katlamajade investeeringuteks on ainult puidule. Ettepanek on kehtestada investeerimistoetused ka turbale võrdse printsiipi järgi. Turba puhul on „fossiilsus” keskkonnatasude ja CO₂-kvoodi kaudu juba kinni makstud.
3. Ettepanek on anda investeerimistoetusi ka praegu gaasil või õilil baseerivate lokaalsete kütelahenduste või kaugküttepiirkondade liitumiseks juba olemasole-

vate kaugküttevõrkudega, kus peamiselt kasutatavateks kütusteks on kohalikud kütused ning kasutusel koostootmine. See tõstaks ressursikasutuse efektiivsust.

4. Soojamajanduse arengukava koostamisel tuleks arvesse võtta eelkõige kohalikku kütust, sh turvast.

5. Siiaamaani on tegemata referentshinnad. Meie ettepanek on kehtestada referentshinnad eraldi väiksemate tarbijatele alla 10 000 MWh ja üle 10 000 MWh. Tootmiskulud varieeruvad tugevalt ning väiksemal katlamajal on igal juhul tootmiskulud märgatavalt suuremad. Sellepärast peab kehtestama kaks referentshinda. See tooks kaasa uusi turbaküttele katlamaju ning võitja oleks soojatarbija, kelle hind oleks tunduvalt soodsam.

Tänapäeval on tähtsaks teemaks tõusnud energiajulgeolek. Turvas on kodumaine energiaallikas ja isegi turbatootmiseks vajalikud tootmiseadmed on peamiselt toodetud Eestis.

etl. EESTI TURBALIID

AS Fortum Tartu eelistab freesturvast

Kasutatavad küttematerjalid jagunevad laias laastus taastavateks (puu, biomass) ja taastumatuteks (gaas, masuut jt). Tartus otsustati kasutada elamispiindade soojusenergiaga varustamisel juba 20 aastat tagasi.

Peamiselt kohalikke biokütuseid kasutav, Fortum Tartu kontserni kuuluv Tartu Elektriijaam – tarbib päevas kuni 3000 m³ freesturvast, hakkepuitu või puidujäätmeid. Aastane turbavajadus on 235 000 m³, millest 180 000 m³ toodetakse Tartu vahetus ümbruses Fortum Tartu enda poolt, kuid 50 000–60 000 m³ freesturvast tuleb vedada nii Lõuna-

Ida-Virumaalt. Enamiku sellest turbast tarnib AS Tootsi Turvas.

Fortum Tartu peab freesturvast kaugküttele jaoks väga sobivaks kütuseks. Selle kasuks räägib eelkõige tarnekindluse tagatus sõltumata kliimast, aga ka majanduspoliitilistest tingimustest, ning madalad kulud varumisel.

Tartu linna katlamajasid turbaga varustavates maapiirkondades on turvas üks tähtis sissetulekuallikas. Kasu on kahepoolne: turgutades majandust maapiirkondades, tagatakse stabiilne ja taskukohase hinnaga soojusenergia linnas.

AS Fortum Tartu on soojusenergiatootjana kindlustanud oma tagala turbamaardlate avamisega samas piirkonnas,

tagades stabiilse varu kuni 20 aastaks. Uuenduslikkusele mõeldes käivitati juba aastal 2009 Tartus koostootmisjaam, mis toodab soojus- ja elektrienergiat kohalikust biokütusest. Kuna üks suund ei sega teist, on sel moel kindlustatud kohalike ressursside maksimaalselt efektiivne ja säästlik kasutamine.

Linna praeguste ja uutele kaugkütetarbijatele võib öelda, et kaugküttevõrguga liitumise kohustus, mis tuleneb kaugküttele seadusest, pole pelgalt paragrahv, mida täita. Tartu kaugküttehind on madalam kui alternatiivsetest kütteviisidest saadava soojuse hind, seega kaugküte on Tartus odavaim kütteviis ja kliendi loomulik valik.

TEGEVUSGRUPID: Liivi Lahe Kalanduskogu: www.kalanduskogu.ee • Hiiukala: www.hiiukala.org • Saarte Kalandus: www.saartekalandus.ee • Võrtsjärve Kalanduspiirkond: www.vortsjarv.ee • Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu: www.pkak.ee • Virumaa Rannakalurite Ühing: www.vrky.ee • Läänemaa Rannakalanduse Selts: www.lrs.ee • Harju Kalandusühing: www.harjukalandus.eu
Artikli tellis Maamajanduse Infokeskuse kalandusvõrgustiku büroo, autor MARGUS MEDELL, Läänemaa Rannakalanduse Seltsi tegevjuht.

Tänapäeva rannakaluril tuleb pidada mitut ametit

Kalapüük on tihtipeale õnneasi ja kunagi ei tea, kui palju meri kalurile teenistust annab.

Püügihooaeg Eesti rannikumeres on lühike – esiteks segavad tormiilmad ning teiseks on kala hind vahel niivõrd madal, et ei tasu merele minnagi. See sunnib kalurit valima: kas jätta armastatud amet ja minna palgatööle või olla kalanduse kõrval hõivatud ka muude tegevustega, mis sissetulekut annavad. Kalanduspiirkondade säästva arengu meede pakub kalurile oma tegevuse mitmekesistamiseks väga laialdasi võimalusi.

Läänemaa kalanduspiirkond

Teka talu

Teka talu peremees Eedi Suurküla on kalapüügiga tegelenud juba aastaid. Euroopa kalandusfondi (EKF) toetusega on rekonstrueeritud laevu, soetatud uusi püügivahendeid, samuti jahutusega väikekaubik kala transportimiseks ja otseturustamiseks. Lisaks sellele on kalur endale EKFi toetusega välja arendanud terve hulga lisa-sissetuleku allikaid, sest „kalapüük on õnneasi ja kunagi ei tea, kui palju meri sulle teenistust annab.“ „Tänavukevadine räimepüük läks täiesti luhta, sest räim Läänemaa randa ei tulnudki,“ meenutab Suurküla. „Kulutused said ometigi tehtud ja eks ma nüüd oma lisa-teenustega seda miinust tagasi teeningi.“

Eedi Suurküla mitmekesistavad teenused keskenduvad eelkõige metsandusele ja maastikuhooldusele. Soetatud on halupuude tootmise seadmed, metsaveohaagis, millega pakutakse metsa väljaveo teenust, ning niiduk, millega osutatakse maastiku hooldamise teenust.

Kaluri sõnul on lisateenused pakkunud eelkõige vabadust oma töö planeerimisel. Võimalik on püügihooaega maksimaalselt ära kasutada, ja kui see läbi saab,

Imre Kivi püünistetöökoda Hiiumaal.

Foto: Tuuli Tammla

otsida sissetulekut muudest tegevustest. „Kalapüük mulle meeldib ja sellega võib ka korralikult teenida, kuid riskid on suured, sest loodust me ju kuidagi käskida ei saa.“

Teka talu peremehe arvates on Euroopa kalandusfondi rannakalanduse toetamise meetme kaks kõige tähtsatat telge just kalandustoodete töötlemine ja otseturustamine ning tegevuste mitmekesistamine. Esimene annab võimaluse saada maksimaalselt head hinda oma saagi eest ja vähendab sõltuvust kokkuostjatest. Teine aitab maandada kalapüügi hooajalisust ja loodulikest oludest tulenevaid riske.

Otsapoisid OÜ

Otsa talu perepoeg Madis Otsa on küll noor mees, aga Läänemaa kalurite hulgas juba tuntud tegija. Kalal on ta käinud poisipõlvest saati ning tänapäevaks on hobist saanud elukutse ja elatusallikas. Koos vennaga on EKFi toetuse abil rajatud väike kiosk, kus pakutakse turistidele suitsukala. „Mis ma kalast ikka poolmuidu kokkuostjale kingin, parem suitsutan ära ja müün palju kallimalt turistidele,“ arvab ta.

Peale kalapüügi pakub Otsapoisid OÜ ka võrkude rakendamise teenust, milleks on soetatud spetsiaalne õmblusmasin. „Talvel hea tubane töö – saab oma võrgud valmis ja teenust osutada ka teistele kaluritele. Kui tahad maal elada ja kalandusega tegeleda, siis üheainsa tegevusega toime ei tule. Midagi peab ikka juures olema,“ arutleb kalur.

Tulenevalt kalapüügi hooajalisusest seisab suur osa Läänemaa kalureid probleemi ees: mida teha

siis, kui püügihooaeg läbi saab? Üks võimalus on minna palgatööle, kuid sesoonset tööd leida on raske. Liiatigi tuleb alati uus kevad, kus meri jälle kutsub – sestap peab teinekord tegema raskeid valikuid stabiilse sissetuleku ja kalanduse vahel.

„Noori kalureid on vähe sellepärast, et kalandusest saadavad sissetulekud on hooajalised ja seotud suurte ilmastikuriskidega. Teenistust on vaja aga terveks aastaks,“ arvab Madis Otsa.

Halupuude tootmine Läänemaal Tekal talus.

Foto: Margus Medell

Hiiumaa kalanduspiirkond

Imre Kivi

püünisetöökoda

Kes võiks veel paremini teada kalapüüniste hingeelu kui mitte tegevkalur ja endine traalmeister. Nii ongi Imre Kivi asutanud oma püünisetöökoda, kus valmistatakse tellimusel nii võrkusid, mõrdasid, rühasid ja kui vaja, siis ka traale.

„Mörd on kui rätsepaülikond – igal kaluril on eri soovid, missuguseid materjale kasutada, kui kõrge ja lai peaks üks või teine osa olema,“ kirjeldab ta ja lisab, et enamasti valmistatakse mõrrad konkreetse püügikoha ja kalaliigi järgi. Veidi lihtsam on asi nakkevõrkudega, mida on samuti võimalik tema töökojast tellida, kuid siingi on kalurite nägemused materjali, silma suuruse, niidi jämeduse, võrgulina värvi ja veel paljude nüansside poolest erinevad.

Pikalt Hiiu Kaluris püünisestehhi juhatajana töötanud Imre Kivi otsustas oma töökoja teha juba kuus aastat tagasi. Kahjuks polnud sobilikke ruume Kärdlas leida ja nõnda jäi plaan mõneks ajaks soiku. Kuni nagu tellitult avanesid kalandusfondi meetmed, millest sai taotleda raha oma tegevuse mitmekesistamiseks. Esimese projektiga valmisid koduõuele tänapäevased madalate ülalpidamiskuludega ruumid: töökoja, laopind ja kontor. Teise projektiga soetati juurde õmblusmasin võrkude rakendamiseks ning väikevahendid nõõri löikamiseks, mõõtmiseks ja kaalumiseks ning metallitöök. Kolmanda projektiga soetati kaubik, millega materjale ja valmistoodangut transportida.

Töökojas töötab täistööajaga peale Imre veel neli töötajat. Nüüdseks on püünisetöökoda tegutsenud kaks ja pool aastat ning tellimusi tundub jätkuvat. Nõudlus on tugevalt seotud püügikogustega: mida paremad on kalurite saigid, seda rohkem vaba raha ja huvi tellimiseks jätkub. Nõudluse kasvule on kaasa aidanud ka kalandusfondi meede, mille abil kalurid saavad soetada hülgekandlaid ja selektiivseid püüniseid.

Saaremaa kalanduspiirkond

OÜ Tinurek

Firma OÜ Tinurek osanikud Arvi Talk ja Targo Tiidussalu on mitmekülgsed kalurid. Arvi Talk on üks edukamaid kalureid Saaremaal. Püügihooaega alustab ta räimepüügiga, sellele järgneb lestapüük lestanoodega avamerel.

Tinurek tegeleb ühena vähestest Eestis agarikupüügiga. Agariku töötlemise tarbeks on ehitatud viihall, soetatud on ka inventar punavetika kuivatamiseks ja laustamiseks.

Meeste plaanid on suured. Varasem agariku käitlemine on piirunud vaid püügi ja kuivatamisega. Tinurekil on kindel plaan minna Euroopa turule agarikku ilma vahendajateta turustama.

Selleks et tagada agariku töötlemisel nõutav kvaliteet, millega väljapool Eestit läbi lüüa, on firma soetanud kalandusfondi toetuste abil vastava tehnika. Ostedud on uus traktor ja haagis lisaseadmetega. Pakutakse ka lumekoristusteenust.

Peale kala- ja agarikupüügi tegelevad kalurid turismiteenuse osutamisega, projektide abil on rajatud puhkemajad Nasvale ja Muratsi külla.

Ettevõtte Tinurek on näide sellest, mismoodi on kaluril meetmete abil võimalus leida lisaks kalapüügile muidki võimalusi aastaringseks tööks.

Peipsi kalanduspiirkond

FIE Veiko Jäämets

Põlvamaa kalur Veiko Jäämets on tegutsenud kutselise kalurina juba üle 20 aasta. 2011. aastal soetas

Agariku lossimine Saaremaal.

Foto: Arvi Talk

ta endale mitmekesistamise tegevussuunast lumesaha ja jäätmaaniiduki ning hiljem põllumähisti. Niiduki ja libistiga osutab ta teenust kohalikule põllumajandusettevõttele ning lumesahaga puhastab talvisel ajal koduvalla Mikitamäe teid.

„Talvine lisasissetulek valla teede puhastamisel on suureks abiks, kuigi eks seegi teenus sõltub paljustki ilmast nii nagu kaluritöö. Näiteks üle-eelmisel aastal tuli tööd palju, kuigi eelmise aasta talvel oli vaja teid puhastada ainult kahel päeval. Aga küll jumal leiba ja tööd annab!” on Veiko tuleviku suhtes optimistlik. Ostuootavad veel mootorsaag ja kalurhaagis, et edaspidi pakkuda ka

puude raiumise teenust koos ära veoga, millele lisandub puidu tükkeldamine ja müük küttepuudeks.

OÜ Empreste

Tartumaal Mehikoorma külas tegeleb juba teist aastat OÜ Empreste autoremonditöökoda – teenustena rehvihooldus, õlivahetus ning veermikuremont sõiduautodele, kaubikutele, mootorratastele ja ATVdele. Selleks vajalikud seadmed soetas Empreste EKFi mitmekesistamise tegevussuuna vahenditest.

Kalandusettevõtja ja Empreste juhataja Margus Narusing ütleb, et sellist teenust oli piirkonda hädasti vaja, sest varasemalt pidi iga väikese probleemi korral

Peipsi kaubik.

Foto: Kersti Oja

Peipsi pesumaja.

Foto: Kersti Oja

sõitma 60 km kaugusele Tartusse. Ettevõttel on selleks otstarbeks üüritud ruumid ja värvatud kogemustega autoremondispetsialist.

2006. aastal tegevust alustanud ning peamiselt kalapüügi ja -turustamisega tegelev ettevõtte pakub veel teisigi teenuseid: küttepuude tootmine, lumekoristusteenus Meeksi valla valitsuse hallatavatel teedel ning mõrralattide tootmine ja müük. EKFi toetusega on soetatud peale autoremondiseadmete ka lumesahk ja metsaveokäru.

Peipsi pesumaja

FIE Urmas Pirgi projekti eesmärk oli luua piirkonda võimalus pakkuda kalatöötlemis- ja turismiettevõtjatele kõrge tasemega pesu- ja puhastusteenust.

Projekti käigus tehti varem Kadrinal Jõgevamaal piimavastu võtupunktina toimunud hoones remont, ehitati välja settekaev ja paigaldati kanalisatsiooni-

torustik pesuvete juhtimiseks biotiikidesse. Lisaks osteti vajalikud seadmed – pesumasinaid, kuivati, triikimiseseade, viimistluslaud, laoriilud, kaal ja arvuti.

„Pesumaja kogub ise pesu kokku ja see viiakse puhtalt tagasi klientidele kolm korda nädalas. Pesu pestakse viiel päeval nädalas. Kui tekib suurem vajadus, siis kõikidel nädalapäevadel. Tööl on üks täiskohaga ja üks poole kohaga inimene,” räägib Urmas.

SA Peipsiveere Hooldusravikeskuse juhataja Janno Tomson kiidab: „Peipsi pesumajaga alustasime koostööd jaanuaris 2011. Pestud pesu on alati väga puhas ning korralikult triigitud-pakendatud. Pesu saame saata kolm korda nädalas (varasema kahe korra asemel), mistõttu ei teki suuri musta pesu koguseid ja probleeme selle ladustamisega. Oleme Peipsi pesumaja tööga väga rahul ning soovime, et meie koostöö sujuks sama hästi ka tulevikus.”

Suveniiride tootmine Virumaal.

Foto: Toomas Tuul

Virumaa kalanduspiirkond

FIE Virko Sirkel

Virko Sirkel tegutseb kutselise kalurina 1995. aastast. „Kalapüügist üksi ära ei ela, seepärast tegelen põhitegevuse kõrval ka meenete tootmise ja müügiga ning osutan atesteeritud loodusgiidina Lahemaa rahvuspargis giiditeenust.“

Kalanduspiirkondade säästva arengu meetmete raames soetati mõned uued puidutöötlemise seadmed, millega toodetakse meeneid ja väikemööblit. Materjalina kasutatakse puidust ehitusjääke, looduslikku puitu ning merest kaldale uhitud vana puitmaterjali. Nõudlust toodangu järele on Lahemaa rahvuspargi külastajate poolt piisavalt.

„Seni polnud mulle jõukohane valmistada suuremaid partiiid, kuid pärast vajalike seadmete soetamist on tootmine muutunud tunduvalt kiiremaks,“ tunnistab Sirkel. Toetusega ostetud paksumasin, järkamissaag, lint- ja ketsalihvmasin, lintsaag, ehitussaepink ja lintlihvija on võimaldanud tootevalikut märkimisväärselt laiendada. Tavalised müügitooted on tellimuste järgi seljatoega pargipingid, taburetid ja õuemööbel. Suveniiridest on enim müüdud kuumaalused, pannilabid ja võinoad. Väikeses koguses val-

mistatakse ka puidust ehteid.

„Hea, et kaluriameti kõrval ole mul tekkinud püsiv lisateenimisvõimalus. Toodetele on nõudlust ja nendel päevadel, kui kalurina merele minna ei saa, annab teenistust meenete ja väikemööbli valmistamine,“ kinnitab Sirkel.

Harjumaa kalanduspiirkond

Laugu talu

Rannakalur ja Laugu talu peremees Ants Matkur ei ole allaand ja tüüpi. Kui merel käimist jääb vähemaks, arendab ta Euroopa kalandusfondi toetuste abil uusi äriplaane ja teenuseid välja – keevitustööde teostamisest majutus- ja turismiteenuste pakkumiseni.

Ideid on kogenud tegusal mehel rohkemgi – jõuaks vaid teostada ja jätkuks vaid toetus!

Kui senini oli Ants Matkur teinud keevitustöid põhiliselt oma tarbeks, siis uue keevitusaparadi ost EKFi tegevuste mitmekesistamise telje toel võimaldab teenust pakkuda ka teistele. Piirkonna põllumajandustehnika ja sõidukid vajavad pidevalt kvaliteetseid käsielektrood- ja traatkeevitustöid, milleks Ants Matkuril on vajalik kvalifikatsioon ja nüüd ka kvaliteetne tehnika. Uus keevitusseade on keskkonnahoidlik ja nii kliendile kui ka teenusepakkujale rahakotisõbralik, võimaldades säästa energiat kuni 50 protsenti.

Hoogsalt jätkub Laugu talus ka pereettevõtte Laugu külalistemaja tegevus. Laugu asub Tallin-

Laugu külalistemaja.

Foto: Liis Peterson

nast vaid 45 km kaugusel, randa on kõigest poolteist kilomeetrit ning majutus- ja turismiteenuse pakkujana on edukalt tegutsetud juba üle kaheksa aasta. Ööbimis-kohti on Laugul 18 inimesele, külaliste kohta paitab maitsev toit, keha ja hinge kosutab puuküttega leilisaun ja bassein, kaminatoas ja seminariruumis on mõnus maailmaasju arutada.

Matkurite pere pakub ka ürituste korraldamise teenust ning organiseerib oma külalistele aktiivse puhkuse veetmise võimalusi. Nii või teisiti on rannakaluri pere alati hakkama saanud – klientidele parimat pakkudes.

Pärnumaa kalanduspiirkond

Pärnumaal on rannakaluril aktiivne ja kõige kiirem püügiperiood kevadel räumeajal aprillist maini – siis tuuakse kaldale kõige rohkem kala. Pärast seda muidugi mõrrad välja ja kuivama, vajadusel alustatakse ka remonditöödega.

Kõige pikem püügivaba periood on talv – siis kala ei püüta või püütakse vähem ning kalur vajab oma põhitegevuse kõrval midagi muud. Näiteks tegetakse niitmise, maastiku ja rannaniitude hooldusega, lume-

koristusega ning halupuude tootmisega, aga pakutakse ka puude väljavedamise teenust. Nii on Pärnumaalgi soetatud metsa väljaveo tehnikat, halupuude tootmiseks vajalikke puulõhkusmasinaid ning lumekoristuseks ja heinaniitmiseks vajalikke vahendeid. Mitmed kalurid on sõlminud lepingud teenuste osutamiseks nii valla kui ka eraettevõtjatega, et kalapüügi kõrvalt oma perele leib lauale tuua. Nagu öeldakse, on kalapüük ja kalasaak õnneasi, kunagi ei tea, kas loodus on kalurile armuline või mitte.

Üks Pärnu piirkonna rannakalur on soetanud oma tegevuse laiendamiseks vajalikud seadmed, et pakkuda toitlustusteenust. Nüüd käib ta aktiivselt välisriikidele värskest toorainest kaluroogasid pakkumas. See ei ole mitte ainult väljund rannakalurile, vaid tegelikult kogu rannakaluri perele.

Pärnu rannakalurid on seda meelt, et Euroopa kalandusfondi toetatav tegevuste mitmekesistamine on andnud rannakalurile palju suuremad võimalused laiendada oma püügihooajavälisest tegevust ning loonud võimaluse jätkata tegevust koduses rannakülas, mitte minna piiri taha palgatööle.

KOMMENTAAR

Euroopa kalandusfondi 2007–2013 rakendamisega on Eesti jaotatud kaheksaks kalanduspiirkonnaks, kus kohalikud kalanduse tegevusgrupid viivad kohalike arengustrateegiatega rakendamise kaudu ellu meedet 4.1 „Kalanduspiirkondade säästev areng“.

Ranna- ja sisevete kalanduse arendamise peamine eesmärk on sektori restruktureerimine, mille tulemuseks on korrastatud ja toimiv terviklik tarneahel. See võimaldab kaluritel suurendada kalapüügist saadavat sissetulekut, lisaks leida kalapüügi kõrval alternatiivseid tegevusi, mis aitaks toime tulla püügihooajavälisel ajal. Euroopa kalandusfond aitab eesmärki ellu viia meetme 4.1 „Kalanduspiirkondade säästev areng“ abil. Ühe olulise suunana keskendatakse kaluri tegevuste mitmekesistamisele, mis tagaks piisava sissetuleku ja töökohad kohapeal ning aitaks kaasa kestliku rannakalanduse kogukonna säilimisele. Selleks et rannakalur ei loobuks kalapüügist ebasabiilse sissetuleku tõttu, on tegevussuunal suur tähtsus rannakalanduse jätkusuutlikkusele.

Paljud kalurid on toetuse abiga investeerinud peamiselt tootmisvahenditesse, näiteks põllu- ja metsatöömashinadesse ning puulõhkus- ja roopakumise seadmetesse. Toetust on saanud 159 projekti investeringute kogumahuks 2,6 miljonit eurot.

Perioodil 2014–2020 on kava jätkata Euroopa merendus- ja kalandusfondi raames teatud meetmete ja tegevuste elluviimist kogukonna juhitud kohaliku arengu rakenduskeemi kaudu. Plaanitud eelarvemaht jääb eelmise perioodiga sarnaseks – 27,7 miljonit eurot. ELi tasandil on kogukonna juhitud kohaliku arengu rakendamiseks paika pandud sihikindel eesmärk: tööhõive suurendamine ja säilitamine. Tööhõive säilitamist võib planeerida eelkõige lisategevustes kalandussektori kõrval ja sellega sünergias – töötlemises, turustamises ning sadamateenuste ja muude merendus-tegevuste mitmekesistamises. Millistesse tegevustesse kohalikud kalanduse tegevusgrupid täpsemalt panustavad, on juba nende otsustada lähtuvalt piirkonna vajadustest.

Liis Reinma

põllumajandusministeriumi kalanduse arengu büroo nõunik

Nuumalaudast tuleb parem veiselihha

JANA RAND

ajakirjanik
jana.rand@maaleht.ee

Tänavu sügisel sai Tuule Grupp kuuluv Foli Agrol Saaremaal valmis Eesti suurim lihavesi nuumalaut. Suurtes ettevõttes liigub trend ikkagi sinnapoole, et efektiivsuse saavutamiseks on vaja nuumalautu.

◀ Pealtnäha nagu piimafarm, tegelikult lihaveselaut.

▶ Mitmesaja looma söötmise ja hooldamisega saavad hakkama vaid üks inimene ja traktor.

Esimese nuumalauda rajas Tuule Grupp kolm aastat tagasi Lätiniidisse. Nüüdseks on ettevõtte lihavesi 3000 ringis, kuigi uhiuus nuumalaut Audlas on alles poolenisti täis, sest 664 loomale ehitatud laudas on neid hetkel 250.

Tegu on tehnika viimase sõna järgi ehitatud ja sisustatud laudaga, kus inime jõudu väga palju vaja ei olegi. Foli Agro juhataja Egon Jürisson selgitab lauta tutvustades, et selle jagab kaheks farmihoone keskel paiknev söödakäik.

Mõlemad pooled on omakorda jaotatud metallaadadega väiksema-

teks loomasulgudeks. Sulgude suurus on vastavalt loomade vanusele. Nooremad loomad on 10pealistes gruppides ja vanemad loomad kuni 20pealistes gruppides.

Loomadele on puhkamiseks põhuala ja söödakäigu ääres olevast käigust eemaldatakse sõnnik skreeperega.

Loomade söötmine toimub kaks korda päevas söödamikseriga, millesse segatakse silo, jahu, rapsikooki, mineraalaineid ja muid komponente. Täpse ratsiooni koostamine sõltub konkreetsest silo kvaliteedist ehk selle energia ja proteiini sisaldusest. Novembris jõuab kohale iseliikuv söödarobot, mis hakkab söödakäi-

Teleskooplaadur Merlo 32.6 Plus

* soodushind 56 700 eurot + km

Teleskooplaadur Merlo 55.9CS

* soodushind 79 900 eurot + km

Swedbankilt sissemakse 0% ja lepingutasu 0€

* lisaks tasuta 3-päevane reis Itaaliasse Cuneo linna Merlo tehasesse

McCormick traktorid:

X70.70 E-Plus

X7,450

X50.30 Power Shuttle

GM45 4WD

Soodustingimused Swedbankilt

Intress **0,99%** + Euribor

Sissemakse **0%**

Liisinguperiood 48 kuud

* Täpsem info A.Tammelilt

*Masina saadavuse korral kehtib pakkumine kuni 30.03.2015 juhul, kui liisinguleping sõlmitakse 2014. aasta jooksul.

A.Tammel AS Turu 7, Jõgeva Tel 776 8030
info@atammel.ee www.atammel.ee

Koostöös: **Swedbank**

Teenust pakub Swedbank Liising AS. Tutvuge teenuste tingimustega www.swedbank.ee/business ja vajadusel konsulteerige pangatöötajaga.

Eestimaa Talupidajate Keskliidu, Põllumajandusministeri ja Eesti Maaülikooli koostöökonverentsi

„Peretalude tulevikuväljavaated“

PÄEVAKAVA

28. nov 2014 kell 10 Tartus Eesti Maaülikooli peahoones, Kreuzwaldi 1

- 09.30–10.00 Kogunemine ja tervituskohv
- 10.00–10.10 Konverentsi avamine. *Kalle Hamburg, ETKLi juhatuse esimees*
- 10.10–10.20 EMÜ rektori Mait Klaasseni tervitus
- 10.20–10.40 Peretalude määratlus ja roll Eesti ühiskonnas. *Kaul Nurm, ETKLi peadirektor*
- 10.40–11.10 Peretalude väljavaated tulevikus toidu ja taastuvenergia nõudluse kasvu taustal. *Ivari Padar, põllumajandusminister*
- 11.10–12.00 Kuidas mõjutavad globaalsed arengud toidusektorit tulevikus? *Kaupo Vipp, raamatu „Globaalpohmelus“ autor*
- 12.00–12.30 Peretalude arengu toetamisvõimalused läbi maapoliitika. *Evelin Jürgenson, EMÜ maakorralduse lektor*
- 12.30–13.30 Lõuna
- 13.30–14.00 Peretalud ja nende konkurentsivõimet iseloomustavad tegurid Eesti piima- ja teraviljasektoris. *Ants-Hannes Viira, EMÜ doktor*
- 14.00–14.20 Kuni 100 lüpsilehmale spetsialiseerunud piimatootjate sööda osatootlikkus ja seda mõjutavad tegurid. *Rando Värnik, EMÜ professor*
- 14.20–14.50 Võimalikud lahendused peretalude positsiooni tugevdamiseks ÜPP abil. *Illar Lemetti, põllumajandusministeri asekantsler*
- 14.50–15.10 Kohvipaus
- 15.10–15.40 Peretaludele toimimiseks vajalikud tugistruktuurid – põllumajandusharidus, nõuanne, asendusteenistus ja ühistegevus. *Toomas Kevvai, põllumajandusministeri asekantsler*
- 15.40–16.10 ÜPP rakendamine ELi liikmesriikides võrrelduna Eestiga. *Leho Verk, ETKLi nõunik*
- 16.10–16.30 Arutelu, järeldused ja kokkuvõtte

Konverentsi tellijaks on Põllumajandusministeri, konverentsi toetab Euroopa Liit. Konverentsi korraldajad jätvad endale õiguse teha väljakuulutatud päevakorras vajadusel muudatusi.

Fotod BIANCA MIKOVITS

gus ringi liikuma ja loomadele sööta ette lükkama.

“Tööjõuvajaduse püüame hoida suhteliselt väikese ning suurem vajadus on seotud kord kuus toimuva loomade kaalumise ja sügavallapanualt sõnniku eemaldamisega,” selgitab Jürisson.

Lihaveiste elutsükkel

Loomad tulevad nuumalauta keskmiselt 6–8kuuselt, pärast ammelehma alt võõrutamist. Esialgu on noored pullikud lauda keskel kümnepealistes sulgudes ja kasvades liiguvad edasi järgmistesse sulgudesse. Mida lähemale jõuavad loomad lauda otsausteni, seda ligemale jõuab neil aeg, mil tuleb sõita lihatööstusesse.

Egon Jürissoni sõnul ei ole ettevõtte keskendunud ühele kindlale tööle, pigem on eesmärk saada laut võimalikult kiiresti loomi täis. Samuti on Eestis väga keeruline keskenduda ainult ühe tõu nuumamisele, sest sellises mahus võõrutatud pulle on raske kokku osta. Eestis lihtsalt ei ole niisugust loomade kogust.

Kuigi üldiselt on rahva hulgas levinud teadmine, et lihaveiseid peetakse peaaegu et aasta ringi omapäi karjamaal või metsas, liigub suurtes ettevõtetes trend ikkagi sinnapoole, et efektiivsuse saavutamiseks on vaja nuumalautu.

Egon Jürissoni sõnul sündis Tuule Grupis idee nuumalautu rajama hakata aastaid tagasi, kui Eestis muutus lihaveisekasvatuse populaarseks ja veiste arvukus muudkui tõusis. “Samas oli näha, et tootjatele valmistas raskusi ammelehmade alt võõru-

tatud pullide edasine kasvatamine, sest ilma kastreerimata pullid tuleb ülejäänud karjast soovimatute paarituste vältimiseks eraldada. Samuti on välitingimustes keeruline loomi korralikult nuumata, mille tõttu on veiste liha kvaliteet väga kõikumine,” lisab Jürisson.

Nimelt on nuumalaudas võimalik söötmine, igakuise kaalumise ja grupeerimisega saavutada loomade suhteliselt ühtlane tapakaal. See on oluline lihatööstustele, sest võimaldab saada korralikke, ühtlase suurusega fileetükke. Loomad realiseeritakse 18–22 kuu vanuselt ja eeldatav tapakaal on umbes 700 kg.

Eeskuju Euroopast

Et lihaveisekasvatuse oleks võimalikult efektiivne, otsiti lahendusi ja eeskujusid Euroopast. Seal on üsna levinud mudel, kus eksisteerivad tootmiskarjad, kes toodavadki loomi nuumamiseks, ja nuumakarjad, kes ostavad enda loomad tootmiskarjadest ning seejärel nuumavad neid loomi.

Tuule Grupis ongi suund võetud lihaveise nuumamisele ja Tuule Grupi juht Vjatšeslav Leedo on varem öelnud, et soovib aktiivset koostööd teha Saaremaa väiksemate veisekasvatajatega, kellelt loomi nuumamiseks üles osta.

Lisaks sellele liigub ettevõttes idee, et Tuule Grupp võiks anda karjamaad omavatele huvilistele karjatamiseks 15–20 veist, ja kui sünnivad vasikad, lähivad need lauta nuumale, inimesed aga saavad karjatamise eest sissetulekut.

Ettevõttes ollakse seisukohal, et lihaveisekasvatuse sobib Saaremaale hästi, kuna aitab korras hoida võsastuma kippuvaid karjamaid ja rannaalaseid. Lihatoöstusele aga annavad suuremad toorainekogused ja toodangumahud võimaluse leida avaramat turgu, sest suuremat partiid on kergem müüa ja ka hinnad on paremad.

Ettevõtte eesmärk on 2020. aastaks kasvatada lihaveiste arv 5000ni.

Tunnustatud Tšehhi kvaliteet ja töökindlus!

Zetor

ZETOR MAJOR 80

Garantii 2 aastat!

SÜGISKAMPAANIA
22 900 €

Hinnale lisandub käibemaks.

Esilaadur
4500 €

Hinnale lisandub käibemaks.

Tule Maaritsasse traktoritega tutvuma või küsi lisa!

PEETRI
TALUTEHNIKA

MÜÜK:
INDREK TÄTTE, tel 5648 9424
PEEP ORLOVSKI, tel 553 4033
URMAS PUNGAR, tel 526 6103

info@talutehnika.ee
www.talutehnika.ee

17 aastat professionaalset kliendituge Eesti põllumeestele!

Töö- ja vabaajaspõhine John Deere Gator XUV 550

- Maastikurehvidega
- Katus ja kaitseraam, eesmine tuuleklaas (polüpropüleen)
- ARK-pakett

Tõsine masin, ka rasketesse tingimustesse. Tõeline mees, ka metsa-, jahi- ja kalamees, sõidab Deere'ga!

- Täielikult suletav kabiin (soojendusega - lisavarustus)
- 2 kõrvuti istekohta
- Parem turvalisus – 3-punktiline turvavöö, kaitseraam
- Võimalus võtta arvele traktorina (sobib B-kategooria juhilubale), ei vaja kiivrit
- Suurem mass - parem veovõime haagise vedamisel ja lume lükkamisel
- Mahub transpordiks standardkärusse (laiusega 1,5m)

Võta ühendust oma piirkonna müügimehaga, www.stokkeragri.ee/kontakt või lähima Stokkeri töriistakeskusega.

Kuumakse sisaldub käibemaks. Kuumakse on arvatud vara hinnalt 9999 EUR + KM, periood 36 kuud, sissemaks 20%, jääkväärtus 25%, intress 3%. Liisingifinantseerimise tingimused kehtivad Stokker Agri Eestis registreeritud äriklientidele. Lisandub lepingutasu. Finantseerimistingimused ei ole siduvad ja võivad muutuda sõltuvalt krediiditsusest. John Deere Financiali finantsteenuse pakkuja on AS Nordea Finance Estonia. Küsi liisingutingimuste kohta infot Stokker Agri OU-It ning vajadusel konsulteerige asjatundjaga. Piidid on illustreeriva tähendusega.

STOKKER AGRI
www.stokkeragri.ee

JOHN DEERE

JohnDeere.com

Kaheksa aastat robotlülpsi õigustab ennast

AIN ALVELA
ajakirjanik
ain.alvela@maaleht.ee

Esimesed lüpsirobotid jõudsid Eesti farmidesse 2006. aastal. Nüüdseks küünib siinmail töös olevate robotite arv paarisajani, robotiseeritud on poolsada lüpsilautu.

Pea kümne aasta jooksul on nii mõnigi lüpsirobotitega seotud hirm, kõhklus ja kartus kummutatud, ning selgeks saanud, et robotid toimivad kõige efektiivsemalt 400–600pealiste lüpsikarjade puhul

Harjumaal Rae vallas 250pealist piimakarja pidav ASi Pakar juhataja Endel Albin oli esimene, kes Maarjamaa pinnal lüpsirobotid kasutusele võttis. Alguses soetati kaks Lely robotit, seejärel pooleaastaste vahedega veel kaks. Kõik neli robotit lüpsavad lehma tänini ja agrofirma juhataja on nendest rääkides rahul. Robotid on kaheksa aasta vältel ennast eeskujulikust küljest näidanud, vaid algusaegadel kippus elektronika jupsima, mistõttu tuli sageli programmi taaskäivitada.

Teenivad kaua

“Kui robotid hoolikalt puhtaks pesta, näevad nad välja samasugused nagu kaheksa aasta eest. Ja töötavad samamoodi hästi,” kirjeldab Albin. “Saavutatud tööjõukulude kokkuvõtte on märgatav ning suhtelise vabaduse farmitöötajatele annavad nad küll. Robot ei seo

inimesi kellaajaliselt. Varem oli meil laudas kuus inimest ametis, nüüd piisab kahest, kusjuures nad ei pea kogu aeg lüpsmise juures passima, saavad muud tööd ka ära tehtud.”

Seega – efektiivsus, nii tööjõu arvelt kui ka töö sujumise korraldamise arvelt robotitega farmis.

Kui teoreetiliselt, paberi peal arvutusi tehes peaks investeering lüpsirobotitesse ennast ära tasuma kolme aastaga, siis Endel Albin ütleb oma kogemusele toetudes, et tegelikult kulub tasuvusajaks pigem ikka kaks korda rohkem aega. Saati kui meie piimaturg on heitlik ja tuleb ette perioode, kui üldse midagi ei õnnestu teenida.

Pakari piimakari on kogu selle aja jooksul olnud stabiilselt 230–250pealine, seda suurendada Albin ei kavatse, ja nii loodab ta, et neli lüpsirobotit teenivad teda veel aastaid. Lüpsiroboteid soovivat ta teistele, kes lüpsitehnoloogia dilemma ees seisavad.

Kui otsida valikut lüpsiplatsi ja lüpsiroboti vahel ning võtta aluseks 250pealise piimakarja vajadused, siis hinnanguliselt jääb investeering mõlema variandi puhul samasse suurusjärku. Robotid on kallimad, lüpsiplats vajab aga

suuremat farmipinda, mida tuleb ilmselt ka kütta, ning kindlasti lüpsirobotitega laudast rohkem töötajaid. Nõnda peakski robotite kasuks rääkima võimalus tööjõukulude arvelt kokku hoida.

Investeeringu tasuvusaja arvutamisel tuleb ennekõike arvestada omaosaluse ja toetuse suurus ning piima kokkuostuhinda.

Robotite soetamise puhul peab arvestama, et lehma tuleb nendega harjutada. On ka juhtunud, et tekkinud stressist alaneb piimatoodang, mis üldjuhul küll mõne aja pärast taastub.

Säästab udarat

Endel Albin ei mäleta, et lehmade harjutamine nende jaoks justkui kosmosetehnikaga (on ju Lely lüpsirobotite marginimigi Astronaut) kunagi erilist peavalu oleks valmistanud.

“Eks alguses tuleb neid kõiki sinna ajada. Ent sama kehtib ka lõaspidamiselt vabapidamisele ja platsilüpsile üleminekul. Mõni loom harjub paari korraga ise käima, mõnda tuleb mitukümme korda ajada. See sõltub looma iseloomust,” räägib Albin. “Mingit piimatoodangu langust selle tõttu pole toimunud.”

Endel Albin oli esimene julge piimakarjakasvataja, kellel jätkus söakust 2006. aastal lüpsirobotitega katsetama hakata. Nüüdseks on robotitele kulutatud raha enam-vähem tagasi teenitud, seadmed aga töötavad ikka nagu kellavärk.

Šveitsi kontserni Tetra Laval Gruppi kuuluva lüpsiseadmete tootja De Laval Eesti piirkonna juht Lembit Vavulski ütleb, et kõige kõvem lüpsiroboti müügiargument on asjaolu, et robotlülpsi säästab loomi. Automaatika välistab tühilülpsi, mis on lehmade udarahädade, näiteks mastiidi peamine põhjustaja. De Laval on praeguse seisuga Eestisse müünud 98 lüpsirobotit, need jagunevad 31 farmi vahel.

“Robotlülpsil toimub eraldi iga udaraveerandi piimavoolu kontroll, iga udaraveerandi lülpsi kontrollib piimamõõtur, ning kui udar saab tühjaks, katkeb kohe ka lüpsimine ja lüpsiagregaat eemaldatakse,” selgitab Vavulski roboti tööpõhimõtet. “Selline lahendus säästab ennekõike lehma, aga annab juurde ka efektiivsust. Lisaks annab robot farmitöölisele võimaluse normaalsel ajal töö käia, jääb ära vajadus hommikul juba kella nelja-viie ajal lehma lüpsma

tulla. Kohusetundlikke inimesi, kes oleksid selleks valmis, pole ju kuigi lihtne leida.”

Vavulski peab kõige optimaalsemaks farme robotite arvuga neli kuni kaheksa. Eesti turgu hindab ta lüpsiseadmete müügi osas perspektiivikaks ega arva, et kõigil agrofirmadel on kõik mis tarvis juba olemas.

“Kui on ikka vajadus loomi lüpsita, siis iga põllumees on valmis esimesel võimalusel investeerima ja selleks masinad soetama,” leiab ta. “Lüpsiplatsi ja roboti vahelise valiku määrab eelkõige tööjõud. Kuna kvaliteetset tööjõudu on keeruline leida, ollakse valmis investeerima automaatlülpsi seadmetesse.”

Nõuab teadmisi

Hollandi firma Lely lüpsiroboteid maale toova OÜ Linery juhataja Toomas Rüütel on seda meelt, et karja suurus robotite rakendamisele piire ei sea, pigem on selline

Ferrel

Võtame vastu

eelkobestite

ja nende tööorganite eeltellimusi 2015. aastaks.

EK **8,2 m** 7900 € + km

EK **6,3 m** 6900 € + km

EK **5,0 m** 6300 € + km

Liivapuistur

MAHT
1 tonn

LAOTUSLAIUS
2,2 meetrit

HIND
2000 € + km

Foto SVEN ARBET

kagi söötmisest. Kui oskuslikult, täpselt paika timmitud ratsiooni-dega sööta, võivad ka robotlõpsil olevad lehmad maksimaalse produktiivsuse kätte saada.

Jõudluskontrolli andmetel jääb robotlõpsi korral lehmade keskmine aastane väljalõps praegu 8000 ja 10 000 kg vahele, platsilõpsi puhul on aga näiteid ka lehma kohta 11 000 kg ja suurema keskmise väljalõpsiga farmidest. Siiski on oktoobrikuu kontroll-lõpsi järgi kõrgeima toodanguga farmide seas neli robotfarmi □ Lagendi OÜ, OÜ Männiku Piim, Suurekivi OÜ ning AS Peetri Põld ja Piim.

Toomas Rüütel kinnitab, et reegel see pole – määravaks saab ikka söötmine ja noorkarja tase, millest piimakarja järelkasv tuleb.

“Robotite puhul, tänu udara tervise paranemisele, saab loomale keskmiselt juurde kaks laktatsiooni. See on suur raha, mis farmiomanikule kaasneb,” ütleb Rüütel. “Eks igaühele oma, aga näib, et platsilõpsile on truuks jäänud need, kel veel mingi eelarvamus moodsate IT-lahenduste ja automaatika lauta toomise suhtes.”

Piimaand sõltub söödast

Harku vallas tegutsev agrofirma AS Metsaküla Piim läks 2009. aastal torusselõpsilt üle robotlõpsile. Esmalt soetati neli DeLavalilõpsirobotit, investeringu teises etapis veel neli.

Praegu, vaevalt viis aastat robotiteid kasutanuna, ei julge ettevõtte juhataja Jaan Metsamaa veel kinnitada, kas loomi õnnestub tänu robotlõpsile pikemalt karjas pidada, küll on tema hinnangul selge see, et robotlõpsil lehmad on stressivabamad, ja kuigi vanemaid loomi tuli robotitega üsna pikalt harjutada, piimatoodang ei langenud – tänavu ollakse lehma kohta aasta keskmise 9600 kg suuruse väljalõpsi graafikus.

Metsamaa farmis on kokku üle 550 piimalehma, koos noorloomadega on Metsaküla karja suurus 1200. Kaheksa roboti võimekust arvestades võiks aga piimakarja suurus küündida 600ni. Jaan Metsamaa märgib, et piimatoodangut hoitakse praegu teadlikult mõnevõrra tagasi, et mitte kvooti

lõpsirobotid

- DeLaval 98
- Lely 78
- Galaxy 20

Millist lõpsitehnoloogiat eelistada?

- Lõpsitehnoloogia valiku juures on üldine põhimõte selline, et kuni 300pealise lõpsikarja jaoks võiks esimene valik olla robotlõps, mis tähendab Euroopas enim levinud nelja robotiga lauta.
- Kuni 600 lehmaga farmi võiks kaaluda robotlõpsi või platsilõpsi varianti.
- Kui lõpsile läheb farmis lehma juba kuni tuhatkond, tuleb eelistatud valikuks pidada lõpsiplatsi, enam kui 1500 lehma puhul aga karussell-lõpsi tehnoloogiat.
- Kui farmis on aga lehma juba rohkem kui 2000, saab nende lõpsimisega hakkama ainult karussell.
- Sõltuvalt farmist tegeleb lõpsirobotitega üks-kaks inimest. Robotid võimaldavad piimafarmil normaalselt toimida, ilma et seal öösel üldse töötaja kohapeal oleks.
- Lõpsiplatsi puhul on investering seadmetesse robotiostule kuluvast summast väiksem, samas aga on tarvis ehitada lõpsiplatsile eraldi hoonne, mis suurendab kulusid.
- Luuakse ka üha täiuslikumaid kogu farmikompleksi juhtivaid ja karja haldavaid arvutisüsteeme, mille abil on omanikel-farmijuhatajatel pidevalt ülevaade laudas toimuvast.
- Piima kvaliteeti analüüsitakse juba kas kohe lõpsmise ajal või vahetult pärast seda, operatiivselt saadakse teada info indlevate lehmade kohta jmt. Kõige selle juhtimiseks on farmis server, mis infot haldab, jagab ja salvestab.
- 600 lehma jaoks on lõpsiplatsi paigaldamine alginvesteeringuna muidugi odavam kui kaheksa roboti soetamine. Siiski peaks robotitega õnnestuma viie-kuue aastaga hinnavahe tasa teenida ja umbes kaheksandal aastal juba tulutoovaks pöörata.

arusaam müüt, mida viljelevad lõpsiplatside kasutajad, kel lihtsalt puuduvad veel kogemused, teadmised ja oskused kõrgelt automatiseeritud lõpsilautade haldamiseks.

“Näiteks ASil Peetri Põld ja Piim on kahes kõrvuti asetsevas farmis kummaski kaheksa robotit, üks veel poegimislaudas, kokku seega 17. Lähim nii suur robotlauta asub Saksamaal. Aravete Agrol on kaks lauta, ühes kaheksa teises kuus robotit. Peagi on Saksamaal valmimas lõpsilauta, kus 36 robotit, Venemaale rajatakse farmi 10 000 lõpsilehmale ja ka seal hakatakse kasutama robotlõpsiseadmeid,” iseloomustab Rüütel selle lõpsitehnoloogia arengut ja levikut.

Lõpsiroboti kasuks otsustamise argument number üks on Rüütli sõnul asjaolu, et robot võimaldab iga lehma n-ö individuaalselt hallata. Tänu sellele saab lehma kohta suure hulga näitajaid, millele oskuslikult tu-

ginedes võib langetada maksimaalselt tulusaid otsuseid.

Lõpsirobotite ühildumine nutitelefoni-dega on kaasajal juba igapäevane. Nii tulevad roboti IT-süsteemist häireteated ja info omaniku või farmijuhataja nutitelefoni, palju asju saab farmi minemata, telefoni või koduarvutiga korda ajada. Kõiki funktsioone, mida automaatika ja lõpsi arvutiseerimine võimaldab – kui nende eest on kord juba raha välja käidud – tasub kindlasti kasutada. Elu muutub tänu neile lihtsamaks.

Rüütel mõnab, et robotseadmed on lõpsiplatsitehnoloogiast kallimad, ent lisab, et hea asja eest peabki rohkem maksma. Ta ei tõtta vastu vaidlema väitele, et tippkarjade näitel on lõpsiplatsil käivad lehmad mõnevõrra parema piimaanniga kui robotlõpsil olevad. Ent ta esitab küsimuse: “Mille arvelt see tuleb?”

Rüütel märgib, et lehmade piimaand oleneb ennekõike ik-

lõhki ajada. Karjast selekteeritakse välja aeglasema lõpsiga loomad, samuti sellised, kelle nisade asend pole ideaalne, tiineid noorloomi aga müüakse välja.

“Kuigi lehma on vähem, pole toodang vähenenud. Ja tegelikult me toodangu langust endale lubada ei saagi, sest siis jääksime juba arвете maksimisega hätta,” selgitab Metsamaa. “Kui kvoot tuleva aasta 1. aprillist vabaks läheb, hakkame jälle rohkem tootma. Võiksime loomakasvatuse osa suurendada, aga see sõltub arengutest piimanduses, sellest, milliseks kujuneb piima hind järgmisel aastal.”

Tema hinnangul ei sea laiendamisele piire robotite arv, pigem määrab karja suuruse ja tootmisharu ennekõike majanduslik olukord. Metsamaa usub, et robotitest ei sõltu teab kui palju ka piimaand, seda mõjutavad pigem karja geneetika, söötmine ja loomapidamise tingimused.

“Kui noorkari kasvab heades tingimustes, arenevad sellest välja ka head lõpsilehmad,” kinnitab Metsamaa. “Robotlõpsil võiks aastast lehma kohta ikka 10 000 kg tulla. Kui piima hind stabiliseerub jälle kusagile 30 senti/kilo, siis pingutame ja saame selle taseme kätte. Kas või juba selle arvelt, et ostetud uus silokombain võimaldab teha senisest paremat sööta.” Praegu maksavad Eesti tööstused piima eest keskketlābi 25 senti/kg.

Robotid pole neile kulutatud raha Metsaküla farmis veel tagasi teeninud. “Tasuvusaeg sõltub piima hinnast ja see on väga kõikumine,” tunnistab Metsamaa. “Kui lõpsiplatsi on ehk odavam üleval pidada, siis robotite juures on tööjõu osatähtsus vähem oluline. Näiteks saab meie farmi rahvas tulla tööle kell 7.30, mitte varahommikul pool viis. Nii on robotitega rahul töötajad ja ma ise olen ka rahul.”

www.optitrans.ee

Kasuta juhust!

Ostes 2 Michelinilõpsu või Kleberilõpsu põllumajandusrehvi saate kingituseks tööriista komplekti

Lehmad lähevad arvutisse

Järjest rohkem läheb piimatootmine üle infotehnoloogiale. Uue lüpsitehnikaga käivad kaasas paljude võimalustega arvutiprogrammid.

Kuna karja sigivus ja taastootmine on tänapäeva piimatootmise üks võtmeküsimusi, on arvutiprogrammides suurt tähelepanu pööratud inna avastamisele, tiinusele, sigimisorganite tervishoiule ning abortidele.

„Kui soovite kasvatada jätkusuutlikke, kõrge eluagse tootluse ja pika elueaga lehmi, tuleb esmalt korda saada lehmade paljunemine,“ rõhutab Lely lüpsirobotite ja

söödavarumistehnikaga kaupleva OÜ Linery juht Toomas Rüütel.

„Viljastamine tähistab ligi kolm aastat kestva perioodi algust, mil piimatootjad teevad kõik võimaliku, et tagada oma vasikate kasvamine produktiivseteks lehmadeks. Seetõttu on oluline indluse tuvastamine.“

Vaikne indlemine

Teatavasti indlevad terved üle kaheküüm vanused mullikad ja lehmad iga kolme nädala tagant. Nad võivad välja näidata selgelt

eristatavaid indluse märke nagu rahutus ja aktiivsem olek, tõusmine, seisumine, rohke liikumine ja teiste lehmade tallamine. Need sümptomid aitavad farmeritel märgata, millal loom indleb.

„Aga mida teha siis, kui lehmadel ei avaldu need märgid selgelt?“ küsib Rüütel. „Näiteks siis, kui nad on libedal põrandal, kus nad kõnnivad väga ettevaatlikult, või kui nad ilmutavad sümptomeid siis, kui farmer ei ole kohal?“

Rüütel kordab tuntud tõe, et kehva inna avastamine ja pikaks veniv poegimisvahemik toob farmerile suurt rahalist kahju. Ta viitab Wageningeni ülikooli tehtud uurimusele, mis näitab poegimisintervallide ja sellega seonduvate kulude seost.

Võrdlus tehti hea poegimisintervalli (362 päeva), keskmise poe-

gimisintervalli (407 päeva) ja pika poegimisintervalli (507 päeva) vahel.

Keskmine poegimisintervall kaotas puhaskasumi marginaalid 34 eurot lehma kohta aastas ja pikk poegimisintervall 231 eurot lehma kohta aastas.

Arvuti annab teada

Hollandi lüpsitehnikafirma Lely on välja töötanud võimaluse registreerida lehma indlemine kaelas oleva respondriga. Teavet töödeldakse Lely lüpsirobotite juurde kuuluva karjahaldusprogrammiga ja seda saab näidata reaajas. T4C InHerd näitab teavet laudaarvutis, farmeri mobiilseadmes või tahvelarvutis.

Rüütel selgitab, et T4C süsteemi aruanne „Innavõimalus“ näitab lisateavet, näiteks päevade arvu pärast poegimist, eostumise tõenäosuse protsenti, viimasest viljastamisest/indlusest möödunud

päevade arvu, mis on kombineeritud aktiivsustasemetega ja tuvastab indlevaid lehmi.

Aruanne näitab vajalikku teavet farmi laudaarvutis ja teatab farmerile optimaalsest viljastamishetkest. Lehma tähistav punkt liigub vastavalt reaajas toimuvale. Samal ajal muutub ka eostumise tõenäosuse protsent. Roheline tsoon on „Optimaalne viljastamisintervall“ vastavalt indluse esimesest märkamisest möödunud ajale.

Palesse FT 40 Ranna Farm OÜ põllul

Valgevene põllumajandustehnika Gomselmashist

Tartu Põllumeeste Liidu juht Jaan Sõrra korraldas kevadel maakonna põllumeestele Valgevenesse õppereisi. Selle kestel külastati Gomelis asuvat Gomselmashi põllutöömasinate tehast.

Tehas kuulub maailmas põllumasinate tootmiselt kindlalt esiviisikusse. Aktiivselt tehakse koostööd Euroopa juhtivate kombainitootjatega. Kui lisada veel kvaliteet, töökindlus ning heal tasemel hoolduse korraldamine, ongi edu tagatud.

„Valgevenes jäid silma iseliikuvad ja järeleventavad silo- ja rohukombainid. Tartumaal asuva Ranna farmi omanik Aivo Arrak soetas endale ühe niisuguse masina ja tunnistab, et ost läks asja ette – mees on kom-

bainiga ülimalt rahul,“ räägib Tõnis Sareal, Valgevenest põllutöömasinaid importiva firma GP Baltic müügijuht.

Silo- ja rohukombain FT 40

Põllumehele on tähtis masina töökindlus ja hind – mõlemad on Gomselmashi kombainide puhul hästi paigas. Tõnis Sareal tunnistab, et Valgevenes toodetava põllutehnika hind on mõõdukas ja meie talupidajale taskukohane. Aivo Arraku soetatud silo- ja rohukombain FT 40 rahuldab kõik vajadused 300pealise lehmakarja pidamiseks, sobides just keskmisele Eesti tootjale.

Kombain FT 40 tahab ette saada 250hobujulist traktorit. Sellise võimsusega suudetakse valmistada 90 tonni maisisilo tunnis, rohu puhul on kogus 50 tonni.

„Põhiliselt proovisin silokombaini kasutada maisi koristamiseks, kuid katsetasin ära ka heina hekseldamise,“ räägib Aivo Arrak. „Pärast reguleerimist saime masina hästi tööle. Silokombain on oma konstruktsioonilt

lihtne ja kui seda oleks vaja remontida, saaks asjaga ise hakkama. Minul oli tarvis juurde osta lainurk-kardaan, sest tehases oli kaasas harilik kardaan, millega oleks põllul riskantne järske pöördeid teha. Kasutasin silokombaini vedukina traktorit Fendt 930 – saime hästi hakkama. Kombaini testiti ka Emajõe luhal, kus tingimused on raskemad – masin töötas suurepäraselt.“

Hea koostöö tekitab usaldust

„Valgevene tehase esindaja Tõnis Sareal oli esimestel päevadel kogu aeg põllul ja aitas niikaua, kuni masin jooksmas sai,“ kiidab Aivo Arrak. „Plaanis on osta Valgevenest veel suur lägapütt ja väetise-tuhalaotur.“

Tõnis Sareali sõnul on Valgevene kombainidel suur töökindlus ja tehas on välja arendanud eeskujulikult toimiva hooldussüsteemi, mis hõlmab varuosadega kindlustamist. Probleemide ilmumise korral on firma valmis ööpäeva jooksul välja sõitma ja abistama.

Tehasel on hoolduskeskused Baltikumis, Poolas, Tšehhis. Süsteemi täiustatakse veelgi.

Valgevenes toodetavad kombainid töötavad edukalt ka Hiinas, Argentinas, Brasiilias, Lõuna-Koreas, Iraanis jt riikides. Gomselmash investeerib tootearendusse ja panustab masinate kindlusele ning mis eriti tähtis – kliendisuhete hoidmisele.

Gomselmashi tehase sortiment on lai, toodetakse linatöötlemis-, peedikoristus- ja kartulikombaine. Omaette rida on teraviljakombainid: mudelid GS 16 (500 hj), GS 12 (330 hj) ja GS 10 (290 hj). Masinat on lihtne juhtida, kõikidesse kabiinidesse on paigaldatud konditsioneer, külmkapp ja raadio. Toodang on tuntud Palesse kaubamärgi all.

Eesti põllumees võib Valgevene kombainidele julgelt panustada, sest need on varustatud võimsate Mercedes mootoriga ning valmistamisel on silmas peetud põhjamaa kliimat.

Foto RAIVO TASSO

Avo Samarüütel on infotehnoloogiat järjest paremini ära kasutama õppinud.

säästa ravimite ja antibiootikumide arvelt.

Esimene Herd Navigator paigaldati Tartumaale osaühingusse Männiku Piim pea kaks aastat tagasi. Ettevõtte juht Avo Samarüütel ütleb, et nad on selle seadmega päris rahul.

“Oleme aru saanud, et 80–90 protsenti kasutegurist on õigeaegne inna avastamine,” lisab ta. “Teine asi on mastiitide avastamine, mis toimub suhteliselt ennetuslikult ja võimaldab loomad õigeaegselt eraldada ning ravida.”

Mis puutub ketoosi, siis Männiku Piimas seda eriti ei ole, kuid üksikud juhtumid on Herd Navigator välja selgitanud.

Samarüütle sõnul on tänu uuele seadmele kahe aasta jooksul vähenenud poegimisvahemik 393 päevani, mis on soovitusliku piiri juures. Kui Eesti keskmine on 414 päeva, siis neil on see pea 20 päeva lühem. See tähendab, et mitteefftiivne laktatsiooniperiood on lühem ja selle tulemusel on kasvanud piimatoodang.

“Praegu ei kujutaks elu ilma Herd Navigatorita enam ette, meie lauta jääb see kindlasti!” on ettevõtte juht väga rahul. “Seade hõlbustab karjapidamist oluliselt.” Muidu oleks inna avastamine inimeste teha, see võtab aga rohkem aega ja on subjektiivsem. Pealegi muutub inna avastamine kõrgetoodanguliste lehmade puhul väliste tunnuste alusel aina keerulisemaks.

Neli seadet

Võrumaal Osulas paikneva Võhandu POÜ tegevjuhi Toomas Pihu sõnul käis varem inna määramine ja seemendusaja valik loomade väliste tunnuste põhjal. Nüüd annab Navigator kohe teada, kui robotis käinud lehma progesterooni näitajad viitavad innaaja algusele. See on märgatavalt tõstnud tiinestumise protsenti. Seemendaja põhimure, et innaaega maha ei maga, on kadunud.

“Nüüd saab kindel olla, et tehakse õigeid asju õigel ajal. Herd Navigator annab hingerahu.”

Eelmise aasta aprillis ostis ka platsilüpsitehnoloogiat kasutav Soone Farm OÜ endale Herd Navigatori. “Kõige paremini on end õigustanud selle seadme karja taastootmise osa. Saame pildi innavõimaluste kohta ja infot ka sellest, millist looma on mõtet seemendada. Aastaga on meie karja lehmade poegimisvahemik lühenenud tervelt 40 päeva võrra,” ütleb ettevõtte juht Andres Tamm.

Herd Navigator töötab ka Võhmata farmis Lääne-Virumaal.

**LII SAMMLER
HELI RAAMETS**

Samuti on võimalik lisada veerg tabelisse “Tervise märkused”. Üldiselt on teada, et kaalulangus või hiljuti esinenud mastiit võivad viljastamisel eostumist negatiivselt mõjutada. Aruandes ilmub lehma kohta nähtavale graafik üksikasjalikumate andmetega lehma tegevuse kohta.

Kui varem vaatasid farmijuhatjad ning seemendajad peamiselt inna väliseid tunnuseid, siis nüüd kinnitavad mitme robotfarmi töötajad, näiteks agrofirma Peetri Põld ja Piim, Suurekivi osaühingust ja mujalt, et ei seemenda enam lehmade “karglemise”, vaid arvuti järgi ning tulemused on paremad.

Täpsem lisateave

Lely karjahaldustarkvara funktsioon “Reproduktioonimoodul” on lisavahend karja taastootmise hindamiseks ja parandamiseks. See pakub teavet sigimisjõudluse olukorra ja arengu kohta, automaatset tiinuse registreerimist, nõuandeid viljastamise kohta.

“Selle informatsiooni abil saavad farmerid hoida silma peal lehmade sigimisjõudlusel,” ütleb Rüütel.

Tema selgitusel on põhivarustuses ka seade udaraterwise monitoorimiseks. Lisaks standardseadmele MQC on lisavarustusena võimalik soetada seade nimega MQC-C.

Selle põhieesmärk on määrata somaatiliste rakkude tase piimas igal lüpsil. MQC-C somaatiliste rakkude määramiseks seadme puhul kasutatakse ka kemikaali, mis teeb võimalikuks somaatiliste rakkude täpse määramise. Eestis seda veel töös näha ei saa, küll on see võimalus olemas naaberriikides.

Herd Navigator

Herd Navigator on lauda seinale kinnitav väike kast, mis ise teeb igapäevased piimaproovid ning selgitab välja innaaja ja haigusriskid enne silmaga nähtavate tunnuste ilmnemist.

Mida suuremad on farmid, seda raskem on iga looma jälgida. Siin tuleb appi karjahaldusseade Herd Navigator. Herd Navigatorit saab kasutada koos DeLavalilüpsiroboti, kalasaba- ja paralleel-lüpsiplatsidega. Eestis on neid praeguseks paigaldatud neli, neist kaks lüpsirobotitega ja kaks lüpsiplatsiga lauta.

Seade ei kogu lihtsalt andmeid ega koosta lehekülgede viisi tabeleid, millest farmeril on raske ennast läbi närida, vaid pakub probleemidele ka konkreetseid lahendused.

Herd Navigator paigaldatakse lauta piimaruumi seinale ning see on ühendatud piimaproovide võtja ning piimameetriga. Väike kogus piima suunatakse Navigatorisse, mis teeb ise testid ja saadab tulemused farmiarvutisse. Kusjuures kõigilt lehmadel ei võeta iga päev piimaproovi, intelligentne seade otsustab eelmiste tulemuste alusel, kelle piima tuleb testida.

Sellise laudas paikneva analüsaatori abil on võimalik kindlaks määrata lehmade innaaeg. Seda näitab piimas leiduva progesterooni tase, kui see langeb alla 5 ng/ml. Nii leitakse ka vaikne ind.

Suurem toodang

Testfarmide tulemused näitasid, et tehnikaima avastas innaaja 95% täpsusega ja informeeris, millal tuleks seemendada. Lisaks reastab farmihaldussüsteem loomad viimaseks tiinuse kontrolliks, annab märku enneagsetest tiinuse katkemistest ning registreerib tsüstiriskid ja pikenenud kinnisperioodid. Kokkuvõttes on võimalik vähendada seemenduste arvu ja parandada tiinestumise protsenti.

Piimast saab teada ka mastiidi- või ketoosiriski. Seade annab häiret kolm-neli päeva enne kliiniliste tunnuste ilmnemist.

Herd Navigator tuvastab katsefarmides 80% mastiidiga lehmadest juba selle varajases staadiumis. Kuna see vähendab tõsiste udarapõletike hulka, saab

**Eesti
Taimekasvatuse
Instituut**

Eesti Taimekasvatuse Instituut kutsub:

konverents „Innovatsioon taimekasvatuses”

26. november 2014
Kogunemine 9.30–10.15
Jõgeva kultuurikeskus, Aia 6, Jõgeva

Kava: www.etki.ee
Registreerimine: 776 6901,
osalejad@etki.ee

KAALUMAJA OÜ

**Kvaliteetsed kaalud
Kaalumajast**

tel 55 648 186
info@kaalumaja.ee
www.kaalumaja.ee

BMF
BALTIC MACHINE FACTORY

**KVALITEETSED JA
VASTUPIDAVALD
METSAVEOHAAGISED JA
PALGITÖSTUKID**

**Komplekt
BMF
91/665**

- Kandevõime kuni 9 t
- 3 postipaari
- Rattad 400/60-15,5
- Kraana pikkus 6,65 m
- A-jalg
- Jagaja 4/8 el on/off
- Rotaator GR 30
- Haarats 0,21 m³

Hind
alates
9600€ + km

www.bmf.ee

Küsi pakkumist: info@bmf.ee, 516 5036

